

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Význam inovací pro udržitelný rozvoj podniku

Martin Sojka

Plzeň 2018

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma: Význam inovací pro udržitelný rozvoj podniku zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni, březen 2018

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Mgr. Pavlu Sekničkovi, Ph.D. za metodické vedení mé práce, svým rodičům a své přítelkyni za trpělivost a podporu při zpracovávání tohoto tématu.

Martin Sojka

Seznam zkratek

NOZ, OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád
VZN	zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech a zlepšovacích návrzích
ÚPV	Úřad průmyslového vlastnictví
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights)
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organization)
EU	Evropská unie
EUR	Euro
ČR	Česká republika
NIS	Národní inovační strategie
ES	Evropská společnost
EHZS	Evropské hospodářské zájmové sdružení
SCE	Evropská družstevní společnost
VaV	Věda a výzkum
PARC	Palo Alto Research Center
tzv.	tak zvané
Obr.	obrázek

Obsah

1. Úvod.....	1
Právní aspekty podniku, podnikání a podnikatele	2
2.1 Podnikatel	2
2.2 Podnik	3
2.3 Právní úprava podmínek podnikání	3
2.3.1 Živnostenské podnikání.....	3
2.3.2 Další druhy podnikání	4
2.4 Právní formy podnikání	4
2.4.1 Obchodní korporace.....	5
2.5 Vhodná forma inovativní společnosti	9
2. Inovace.....	11
3.1 Členění inovací	13
3.1.1 Metodické hledisko	13
3.1.2 Věcné hledisko – dle objektu	13
3.1.3 Hledisko účasti subjektů na tvorbě inovace.....	14
3.1.4 Hledisko strategie a taktiky získání trhu.....	15
3.1.5 Řády inovací	16
3.2 Inovační proces	16
3.2.1 Modely inovačních procesů	17
3.3 Inovační strategie.....	18
4 Inovace v podniku	19
4.1.1 Systém řízení inovací.....	20
4.1.2 Obchodní model a marketing podniku	20
4.1.3 Zdroje inovací.....	21
4.1.4 Překážky v inovačních aktivitách podniků.....	22
4.1.5 Inovační zisk	22
5 Právní ochrana inovací	25
5.1 Ekonomický význam ochrany práv duševního vlastnictví	25
5.2 Duševní vlastnictví a práva k nehmotným statkům	26
5.2.1 Systematika práva k nehmotným statkům	27
5.2.2 Charakteristika práv duševního vlastnictví.....	29
5.2.3 Časová, teritoriální a osobní působnost.....	29
5.3 Právní úprava ochrany duševního vlastnictví v ČR	30
5.3.1 Vynálezy	30

5.3.2	Zlepšovací návrhy	36
5.3.3	Biotechnologický vynález	36
5.3.4	Užití vzory	36
5.3.5	Topografie polovodičových výrobků	37
5.3.6	Práva na označení	38
5.3.7	Ochranné známky	38
5.3.8	Označení původu a zeměpisná označení	38
5.3.9	Ochrana obchodní firmy	39
5.3.10	Odrůdy rostlin	40
5.3.11	Ochrana know-how a goodwill	40
5.4	Převod práv průmyslového vlastnictví	41
5.4.1	Licenční smlouvy	44
5.4.2	Smlouva o převodu práv k nehmotným statkům	45
5.4.3	Smlouva o nehmotné dílo	45
5.4.4	Opční smlouva	45
5.4.5	Dohoda o utajení	46
5.5	Vymáhání práv z průmyslového vlastnictví	46
5.5.1	Veřejnoprávní prostředky k vymáhání průmyslových práv	47
5.5.2	Soukromoprávní prostředky k vymáhání průmyslových práv	48
5.5.3	Vymáhání prostřednictvím zákona o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví	50
	Závěr	52
	Cizojazyčné resumé	53
	Seznam pramenů	54

1. Úvod

Výběrem mého tématu závěrečné práce se stal význam inovací pro udržitelný rozvoj podniku. K výběru tohoto tématu, jenž mě začal fascinovat již v útlém věku, vedlo více důvodů. Okamžik, který dále podnítl můj zájem o podnikavost, byla má vlastní zkušenost s podnikáním. Přibližně v 17 letech jsem využil vhodného okamžiku vzestupu nové čínské značky telefonů Xiaomi, které jsem následně přeprodával do České republiky. Této podnikatelské příležitosti se ale v průběhu pár měsíců začalo věnovat více lidí a možný zisk z předprodeje se postupně vytrácel. Protože jsem se svému podnikání dostatečně nevěnoval a neinovoval své činnosti, postupně jsem od podnikání upustil. Ačkoliv mé zkušenosti jsou zcela marginálního významu, pomohly mi lépe pochopit mé možnosti v podnikání.

V úvodu své práce bych rád rozvedl důležité aspekty podnikání. V této kapitole se zaměřím především na právní úpravu podmínek podnikání, dále rozvedu jednotlivé formy obchodních korporací, jejich výhody a nevýhody ve vztahu k inovacím a inovativnímu podnikání.

V další kapitole se pak budu věnovat inovacím, jednotlivým druhům inovací a jejich začlenění do podniku. K realizaci inovace musí mít podnik jistý potenciál, v opačném případě je celý proces pro podnik značně rizikový. Uspokojení požadavků zákazníků a co největší konkurenceschopnost by měli být prioritním cílem každého podniku. Podnik je konkurenceschopný v případě, že inovace, které uvádí na trh, jsou efektivní. Aby byly inovace efektivní, využíváme myšlenky a nové nápady jednotlivců, ale i celých týmů, které je nutné aktivně podporovat ze jednak ze strany managementu organizace, ale i ze strany státu, který podporuje rozvoj inovací pomocí jejich financování ale také právní ochranou inovací, které se budu věnovat v poslední části mé práce.

Diplomová práce je tvořena pomocí studia a sběru informací z odborných publikací v tištěné nebo online podobě.

Cílem diplomové práce je vystihnout důležitost a nezbytnost inovací pro rozvoj podniku, vymezit vhodnou právní formu pro založení inovativního podniku, seznámit se s průběhem jejich zavádění do již fungujících podniků a jejich následnou ochranou přiznanou vnitrostátními právními předpisy.

Právní aspekty podniku, podnikání a podnikatele

2.1 Podnikatel

Budeme-li vycházet z občanského zákoníku, můžeme definovat podnikatele dvěma rozdílnými způsoby, jednak z věcného hlediska (podle činnosti), ale také z formálního hlediska (na základě jeho zápisu v obchodním rejstříku).

Z věcného hlediska definuje občanský zákoník podnikatele jako toho, kdo „*samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.*“¹

Aby byla určitá osoba podle tohoto kritéria za podnikatele považována, musí splnit kumulativně několik podmínek. Jednak musí vykonávat výdělečnou činnost za účelem zisku, přičemž není důležité, jestli zisku dosáhne, důležitá je vůle k jeho dosažení. Za druhé musí provozovat svou činnost soustavně. Přičemž není nutné, aby taková činnost byla konána nepřetržitě, jedná se spíše o záměr ji trvale vykonávat, případně opakovaně, jak je tomu například u sezonních činností. Za třetí musí tak činit živnostenským nebo obdobným způsobem. A za čtvrté musí tuto činnost vykonávat samostatně na vlastní účet a vlastní odpovědnost.²

Z formálního hlediska je dle § 421 odst. 2 občanského zákoníku za podnikatele považovat ten, kdo je zapsán v obchodním rejstříku.

Kromě těchto dvou hledisek občanský zákoník stanovuje vyvratitelnou právní domněnku, podle níž se má za podnikatele i ta osoba, která má k podnikání živnostenské či obdobné oprávnění dle zákona. Tuto domněnku může kdokoliv vyvrátit tím, že daná osoba prokáže, že nepodniká.³

Dále, zejména pro potřeby ochrany spotřebitele, ustanovení § 420 odst. 1 nastoluje fikci, že za podnikatele se považuje také jakákoliv osoba, „*kteřá uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.*“⁴

---

¹ §420 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

² MELZER, Filip, TĚGL Petr a kolektiv: Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. §419-654. Praha Leges, 2014, ISBN 978-80-7502-003-1, s. 9.

³ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Jan DĚDIČ a Miloš TOMSA. Základy obchodního práva: vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-052-9, s 39.

⁴ §420 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

2.2 Podnik

Pojem „podnik“ je z právního hlediska označení dle předchozí úpravy, nová úprava jej nahradila pojmem „obchodní závod“, jenž je dle §502 občanského zákoníku *„organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.“*⁵ Obchodní závod je věcí hromadnou, nikoliv subjektem práva.

K změně označení podniku na obchodní závod došlo proto, aby se předešlo nejasnostem při aplikaci Evropského práva, neboť předpisy Evropské unie užívají pojem „podniku“ zejména ve smyslu subjektu, jenž sám právně jedná. Dle Evropského práva a judikatury je podnik *„každý subjekt vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na svou právní formu. K těmto subjektům patří zejména osoby samostatně výdělečně činné a rodinné podniky vykonávající řemeslné či jiné činnosti a obchodní společnosti nebo sdružení, která pravidelně vykonávají hospodářskou činnost“*.⁶

2.3 Právní úprava podmínek podnikání

Každý podnikatel má svůj předmět podnikání a může jich mít i více. Právo podnikat je zaručeno článkem 26. odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod. Na tento článek pak navazují jednotlivé veřejnoprávní předpisy, které upravují jednotlivé podmínky pro provozování podnikatelské činnosti.

2.3.1 Živnostenské podnikání

Dle českého právního řádu rozlišujeme několik druhů podnikání. Základním předpisem, upravujícím druhy podnikání, je živnostenský zákon. Rozsah jeho působnosti je vymezen jednak pozitivně, ale také negativně.

Pozitivní vymezení živnosti nalezneme v § 2 živnostenského zákona, kde je živnost definována jako: *„soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem.“*⁷

---

⁵ §502 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁶ EVROPSKÁ KOMISE: Nová definice malých a středních podniků, 2006, ISBN 92-894-7917-5

⁷ §2 zákona č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon

Ustanovení § 3 tohoto zákona definuje negativní vymezení živností, určuje nám tedy, co živností není. Jsou to jednak činnosti, které jsou upraveny zvláštními zákony, kam patří zejména činnosti vyhrazené státu. Dále jsou to činnosti fyzických osob, které jsou též upraveny zvláštními zákony (tzv. svobodná povolání) a dále pak činnosti, o kterých živnostenský zákon přímo stanoví, že živností nejsou (pronájem nemovitostí, který není spjatý s dalšími službami a podobně).

Živnost může být provozována jednak fyzickou osobou, ale také právnickou a dále je možné rozdělit živnosti na živnosti koncesované a živnosti ohlašovací.

Ohlašovací živnosti mohou být provozovány, po splnění určitých podmínek, na základě ohlášení živnostenskému úřadu. Rozdělují se na živnosti řemeslné živnosti vázané a živnosti volné. Naproti tomu jsou koncesované živnosti, které je možno provozovat až po udělení koncese. Zpravidla jsou to takové činnosti, na kterých má stát zvláštní zájem. Jejich výčet je uveden v příloze č. 3 živnostenského zákona.

Všeobecnými podmínkami pro provozování všech živností jsou jednak plná svéprávnost, dále bezúhonnost ve smyslu živnostenského zákona, nutnost mít sídlo a dále se nesmí u živnostníka či žadatele o živnost vyskytnout překážky k provozování živnosti.⁸

2.3.2 Další druhy podnikání

Tuto problematiku upravují zvláštní předpisy, například zákon o bankách a podobně. Jedná se většinou o ty činnosti, které je potřeba z hlediska zájmu státu chránit a pro účely této práce není nutné je dále rozvádět.

2.4 Právní formy podnikání

Dle českého právního řádu existují dvě možnosti podnikání, jako fyzická osoba nebo jako právnická osoba. Fyzické osoby podnikají zejména jako osoby samostatně výdělečně činné, na základě živnostenského nebo jiného oprávnění. Právnické osoby pro účely této práce chápou zejména ve smyslu obchodních korporací.

---

⁸ MELZER, Filip. Občanský zákoník: velký komentář. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-003-1., s. 67.

2.4.1 Obchodní korporace

Obchodní korporace se zakládají zakladatelským právním jednáním a to buď společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami, přičemž záleží na formě obchodní korporace a počtu zakladatelů. Obchodní korporace dělíme na osobní společnosti, na společnosti kapitálové a na družstva.

2.4.1.1 Osobní společnosti

Osobní společnosti jsou charakteristické především osobním zapojením svých společníků na podnikání společnosti a osobním ručením společníků za dluhy společnosti.

Mezi osobní společnosti patří veřejná obchodní společnost a komanditní společnost. Veřejná obchodní společnost je nejstarší formou společnosti, jenž se vyvinula z římské „societas“. Ta byla sdružením osob, které smluvně sloučili svůj majetek. Societas oproti dnešní veřejné obchodní společnosti nedisponovala právní subjektivitou.⁹

Veřejnou obchodní společnost máme vymezenou v zákoně o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“) jako společnost minimálně dvou osob, které ručí za dluhy společnosti společně a nerozdílně a spoluúčastní se na jejím podnikání či správě majetku, za jiným účelem ji založit nelze. Společnost se zakládá společenskou smlouvou, písemnou formou s úředně ověřenými podpisy. Vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku.

Úpravu komanditní společnosti pak najdeme v ustanovení § 118-131 ZOK. Podle § 118 ZOK se jedná o společnost, „v níž alespoň jeden společník ručí za její dluhy omezeně (dále jen „komanditista“) a alespoň jeden společník neomezeně (dále jen „komplementář“).“ Dále ZOK stanoví, že pokud zákon nestanoví jinak, použijí se na komanditní společnost přiměřeně ustanovení o veřejné obchodní společnosti.

Komanditní společnost se vyvíjela od 12. století, kdy v severní Itálii půjčovali komanditisté podnikatelům finance k uskutečnění jednoho obchodu a později vznikalo trvalejší propojení.

---

⁹ HAVEL, Bohumil. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-923-9, s.25.

V České republice je komanditní společnost nejméně využívanou formou podnikání. I přes to, že komanditní společnost se zařazuje pod osobní společnosti, nese i prvky kapitálových společností, její společníci se dělí na komplementáře, který je v obdobném postavení jako je společník ve veřejné obchodní společnosti (rozhodují o obchodním vedení společnosti, neomezeně a solidárně ručí atd..) a na komanditisty, kteří jsou na společnosti zúčastněni pouze svým vkladem a ručí solidárně, ovšem pouze do výše komanditní sumy či do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku, což je charakteristické pro společnost s ručením omezeným.

Komanditisté se nepodílí na řízení společnosti. Komanditní společnost se zakládá taktéž společenskou smlouvou, písemnou formou s úředně ověřenými podpisy a vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku.

2.4.1.2 Kapitálové společnosti

Mezi kapitálové společnosti patří společnost s ručením omezeným a akciová společnost. Společnost s ručením omezeným je kapitálovou obchodní společností s prvky osobní společnosti a je nejpoužívanější formou podnikání v ČR, její úpravu nalezneme v ustanoveních § 132 - 242 ZOK, definici nalezneme v ustanovení § 132: „*společnost s ručením omezeným je společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění.*“¹⁰

I přes to, že společnost řadíme mezi kapitálové, vyskytují se zde prvky osobních společností, jako je kromě ručení společníků i možnost omezit či vyloučit převod nebo přechod podílu, dále možnost zakotvení osobní účasti společníků na činnosti společnosti ve společenské smlouvě. Jelikož se jedná o kapitálovou společnost, musí povinně vytvářet základní kapitál. Ten je ovšem od platnosti ZOK spíše symbolický a je stanoven na minimální výši vkladu jednotlivého společníka 1 Kč. Společnost se zakládá buďto společenskou smlouvou nebo zakladatelskou listinou (pokud má pouze jednoho zakladatele) a musí mít formu notářského zápisu. Vznik společnosti je opět podmíněn zápisem do obchodního rejstříku.

Prvopočátky vývoje akciové společnosti sahají až do římského práva. Tehdejší úprava akciových společností je ovšem vzdálená současnému pojetí.

---

¹⁰ §132 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

První česká akciová společnost – Pražská akciová společnost paroplavební vznikla roku 1822.

Akciová společnost je společností ryze kapitálovou a její úprava je obsažena v ustanovení § 243 - 551 ZOK. Zákon stanoví že „*akciovou společností je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií.*“¹¹ Akcie, o nichž se ZOK zmiňuje v definici akciové společnosti, jsou jedním typem cenných papírů a jsou s nimi spjata práva akcionáře, jako je podílet se na řízení společnosti, jejím zisku a likvidačním zůstatku.

K založení akciové společnosti je nutné přijmout stanovy a musí mít opět formu notářského zápisu. Dále zákon ukládá minimální výši základního kapitálu akciové společnosti 2 000 000 Kč nebo 80 000 EUR. Společnost vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku.

2.4.1.3 Nadnárodní právní formy společností

Mezi nadnárodní formy společností patří evropské hospodářské zájmové sdružení (dále jen „EHZS“), evropská akciová společnost (dále jen „ES“) a evropská družstevní společnost (dále jen „SCE“).

Účelem založení EHZS je pouze „*usnadňovat nebo rozvíjet hospodářskou činnost členů EHZS s cílem zlepšit nebo zvýšit jejich hospodářské výsledky.*“¹² Naopak jím není dosažení zisku. Dle nařízení a z ní vycházejícího zákona č.360/2004 Sb. o evropském hospodářském zájmovém sdružení nesmí EHZS vykonávat činnosti jako: řídit své členy, držet podíl v obchodních korporacích, zaměstnávat více jak 5 osob, poskytovat půjčky či být členem jiného EHZS.

Vnitrostátní úprava EHZS se nejvíce blíží osobním společnostem, z toho vychází také princip subsidiarity regulace veřejné obchodní společnosti; pokud nebude nějaká otázka upravena v předpisech o EHZS (vnitrostátních či v nařízení Evropské unie), použijí se předpisy pro veřejnou obchodní společnost¹³. Z toho také vychází ručení členů EHZS, kteří ručí neomezeně za dluhy společnosti. Pro založení je nutné přijmout smlouvu o sdružení, v písemné formě, kapitál povinně společnost nevytváří a její vznik je podmíněn zápisem do obchodního rejstříku.

---

¹¹ §154 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

¹² ŠTENGLOVÁ, Ivana, Jan DĚDIČ a Miloš TOMSA. Základy obchodního práva: vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-052-9, s. 404.

¹³ PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. Obchodní právo. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-149-8.

Evropská akciová společnost, mezinárodně označovaná jako „Societas Europea“, vznikla za účelem „umožnit podnikatelským subjektům se sídlem v různých státech Evropské unie sdružovat své aktivity v jednotné formě a to zejména prostřednictvím fúze takových subjektů a vytvářením holdingových nebo společných dceřiných společností ve formě evropských společností“.¹⁴

V době přijetí nařízení o ES měla být především obchodní společností, jež by odstranila bariéry mezi právními řády členských států vznikajících při přeshraničním sdružování podniků. Nyní existuje harmonizovaná úprava pro přeshraniční fúze akciových společností. Na nařízení o ES reaguje český zákonodárce přijetím zákona č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti. Podobně jako u akciové společnosti je základní kapitál ES rozložen do akcií a musí činit nejméně 120 000 EUR.

Stejně jako u akciové společnosti akcionáři za dluhy společnosti neručí a vnitřním dokumentem společnosti jsou stanovy. Základní rozdílem oproti akciové společnosti je pak nutný přeshraniční prvek při zakládání ES. Tím může být fúze dvou společností se sídlem v různých zemích členských států, nebo lze ES založit jako holdingovou evropskou společnost, či jako dceřinou společnost právnických osob EU. Další úprava ES je velice podobná té vnitrostátní, vychází to také z aplikace předpisů, které se pro ES použijí. Jsou to v první řadě nařízení o ES, dále stanovy ES, zákon o evropské společnosti a konečně vnitrostátní předpisy upravující akciovou společnost.

Evropská družstevní společnost představuje nadnárodní formu družstva. Její úprava vychází jednak z nařízení rady ES č.1435/2003 o statutu Evropské družstevní společnosti a dále z toho vycházející zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti. Účelem založení SCE je uspokojování potřeb a rozvoj činností členů SCE.

2.4.1.4 Družstva

ZOK definuje družstvo ve svém ustanovení § 552 jako společenství neuzavřeného počtu osob, založené za účelem vzájemné podpory svých členů či třetích osob, případně za účelem podnikání. Vzájemná podpora členů družstva může být v několika oblastech například vzdělávacích, kulturních, ale i podnikatelských.

---

¹⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Jan DĚDIČ a Miloš TOMSA. Základy obchodního práva: vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-052-9, s. 397.

Právní úprava družstva je založena na několika principech, jako je princip kolektivismu, jenž chápeme tak, že k činnosti družstva je potřebná vůle více osob. Dále družstva fungují na principu otevřenosti, kdy během existence družstva může členství členů volně zanikat a vznikat, bez ohledu na stanovy, formu či existenci družstva. Z toho vychází variabilní výše základního kapitálu družstva, která se mění v závislosti na počtu členů družstva. V družstvu platí také tzv. princip družstevní demokracie, kdy každý člen zastává při hlasování jeden hlas.

K založení družstva je potřeba, aby se sešla ustavující schůze, na které se schvalují přihlášky členů, přijímají stanovy, volí se orgány družstva a podobně.

2.5 Vhodná forma inovativní společnosti

S inovativní a zpeněžitelnou myšlenkou nastávají nové příležitosti. Podnikatelé či zaměstnanci mohou tuto invenci zahrnout do svého podniku, tomuto procesu se budu věnovat v následujících kapitolách. Ovšem pokud s invencí přichází nepodnikající osoba, možnosti jak zhodnotit nápad jsou obtížnější. Nejčastějším problémem bývá financování takového nápadu. Jednou z variant jak zhodnotit svůj nápad v čím dál tím rychleji vyvíjejícím se světě je založení společnosti start-upovým způsobem. Termínem start-up mám na mysli „*počáteční fázi života podniku, kde se podnikatel snaží rychle přejít z fáze nápadu k zajištění financování, a pokládající základní strukturu budoucího podnikání*“¹⁵.

Na počátku start-upu stojí nápad - invence, ze které se postupně teprve stává inovace. Většina lidí, kteří zakládají společnosti start-upovým způsobem, se soustředí především na rychlý rozvoj své myšlenky, málo se pak zaměřují na formu jejich budoucí společnosti. A to i přesto, že na takovém projektu pracuje více lidí a již od počátku jejich podnikání vznikají hodnoty budoucí společnosti, které postupem času ještě nabývají na hodnotě. Proto je velice rozumné již v počátku jednotlivé vztahy mezi těmito lidmi spolupracujícími na společném projektu právně upravit a to v rámci určité formy podnikání.

Vhodnou variantu formy podnikání spatřuji v kapitálových společnostech, které jednak ponechávají prostor pro možný příchod investorů a také v nich lze variabilně upravit vztahy mezi společníky a investory společnosti. To je možné v rámci společenské smlouvy nebo vedlejšími smlouvami mezi společníky. Při

---

¹⁵ Online Business Dictionary [online]. Online Business Dictionary, 2018 [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <http://www.businessdictionary.com/>

sestavování pravidel společenské smlouvy je důležité zaměřit se především na rozdělení jednotlivých podílů společnosti, u kterých lze také upravit jednotlivá práva k hlasování ve společnosti a výši podílu na zisku. Dále lze upravit podmínky převoditelnosti podílu, například jeho úplné vyloučení, nebo lze podmínit převod podílu souhlasem valné hromady. Pro podrobnější úpravu pravidel vztahů mezi společníky lze sjednat dohodu společníků (tzv. shareholders agreement), kterou lze upravit do detailů osobní účast společníků v společnosti, výplatu zisku, podmínky pro hlasování, povinný odkup podílu a podobně.

Při výběru vhodné formy při zakládání start-upu je také důležité sledovat záměr, se kterým se společnost zakládá, v určitých případech je totiž vyloučeno, aby měla společnost jiné formy, než jí stanoví zákon, například v oblasti veřejných zakázek.

2. Inovace

Původ slova inovace je odvozen z latinského slova „innovare“ - obnovovat. Inovace je zdokonalení, něco nového, přesné vymezení pojmu inovace neexistuje, neboť vnímání pojmu inovace je velice subjektivní a záleží na tom v jakém směru je inovace chápána a každý autor ji definuje jinak. Dříve byly inovace ve spíše konzervativní společnosti chápány negativně, postupem času se začaly uplatňovat v ekonomické sféře a k největšímu rozvoji inovátorství poté došlo během vědecko-technické revoluce, která probíhala zejména na přelomu 19. a 20. století. 16

Například jeden z nejvýznamnějších ekonomů 20. století J. A. Schumpeter definoval inovaci jako produkt lidské tvořivosti. Tento rakouský ekonom, původem z Telče, byl docentem na univerzitě, ministrem financí a pedagogem na mnoha školách v Anglii, Německu, Japonsku a po začátku 2. světové války i v USA. Mezi jeho nejznámější díla patří kniha: „Kapitalismus, socialismus a demokracie“, v níž rozvedl i svůj koncept takzvané tvořivé, kreativní destrukce. Mezi jeho další významná díla patří také kniha „Teorie ekonomického vývoje“, jež se spolu s první jmenovanou knihou stala základem pro vznik a další rozvoj moderních teorií v oblasti ekonomie a inovací.¹⁷ Schumpeter považuje za inovaci pouze světovou prvotní novinku, jako jsou nové produkty či služby pro zákazníky, využití nového výrobního postupu, což zahrnuje jednak použití nových technologií, ale také použití nových způsobů výroby, dále vstup na nový trh s novými produkty, zavedení nového zdroje zásobování či vytvoření nového organizačního uspořádání.

Dalším z autorů, který se zasloužil o větší význam inovací v podnikání je P. F. Drucker. Ten v inovacích a marketingu spatřoval základní pilíř podnikání. *„Inovace jsou specifickým nástrojem podnikatelů, prostředkem, jehož pomocí využívají změň jako příležitostí pro podnikání v odlišné oblasti nebo poskytování odlišných služeb. Mohou být prezentovány jako teoretická disciplína, které se lze naučit a které lze prakticky využívat. Podnikatelé musí cílevědomě hledat zdroje inovací, to znamená změny a jejich symptomy, které jsou signálem příležitostí k*

---

¹⁶ RÝDL, Karel. Inovace školských systémů. Praha: ISV, 2003. Pedagogika (ISV). ISBN 80-86642-17-8.

¹⁷ SCHUMPETER, Joseph A. Capitalism, socialism, and democracy. New York: Harper Perennial Modern Thought, 2008. ISBN 9780061561610.

úspěšným inovacím. A musí znát a umět aplikovat principy úspěšných inovací.“¹⁸

Valenta popisuje inovace jako: *„jakoukoli změnu ve vnitřní struktuře výrobního organismu. Tedy jakýkoli přechod od původního k novému stavu.“¹⁹*

Dalším pohledem na inovace může být manuál OSLO, který vznikl pod záštitou Evropské komise a slouží jako sběr informací a dat o inovujících podnicích v rámci EU. Pro tyto účely definuje inovace jako: *„implementace nového nebo výrazně zlepšeného produktu nebo procesu, nová marketingová metoda, nová organizační metoda v obchodní praxi, organizaci pracoviště a vnějších vztazích.“²⁰*

Na definici evropské komise navázala Národní inovační strategie (dále jen „NIS“): *„Inovace je obnova a rozšíření škály výrobků a služeb a s nimi spojených trhů, vytvoření nových metod výroby, dodávek a distribuce, zavedení změn řízení, organizace práce, pracovních podmínek a kvalifikace pracovní síly.“²¹*

S inovací nepochybně souvisí i invence. Tyto dva pojmy bývají často zaměňovány. Invencí se ovšem myslí tvůrčí aktivita, teprve vedoucí ke změnám - inovacím. Jedná se tedy především o nové pohledy, nápady a myšlenky, které ještě nejsou realizovány. Až po jejich uskutečnění a následném dokončení v rámci inovačního procesu jsou následně uvedeny na trh a mohou být pokládány za inovace.

Základním motivem inovovat pro podnikatele je konkurenční boj s ostatními podnikateli. Je přirozené, že lidé mezi sebou soupeří, ať již před deseti tisíci lety s klackem a kamenem nebo dnes například v rámci trhu, kde se jednotliví podnikatelé snaží nabízet lepší výrobky a služby. V případě, že by neexistovala poptávka po určitém druhu zboží, zmizí i tento konkurenční boj a naopak pokud nabídka převyšuje poptávku, tak jak je tomu dnes v mnoha odvětvích, je soutěživost dokonce nutností, bez inovací přestává být podnik konkurenceschopný.

---

¹⁸ DRUCKER, Peter Ferdinand. Innovation and entrepreneurship: Practice and principles. Ed. New York: Harper & Row, 1985, s.17.

¹⁹ VALENTA, František. Tvůrčí aktivita--inovace--efekty. Praha: Svoboda, t. Rudé právo, 1969, s.181

²⁰ OECD/Eurostat (2005), Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition, OECD Publishing, Paris, s.46.

²¹ Národní inovační strategie České republiky [online]. 2006 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument11662.html>

3.1 Členění inovací

Podobně jako u definice inovací, je jejich dělení nejednotné. Pro praxi jsou nejužitečnější znalosti rozdílů mezi produktovými a procesními inovacemi, mezi uzavřenými a otevřenými modely inovování, ale existují i další způsoby jak rozdělit inovace, například dělení dle prof. Valenty, jenž rozdělil inovace do řádů, kde každý řád představuje rozdíl mezi starší a novou inovací.²²

Inovace lze rozlišovat na základě několika hledisek:

3.1.1 Metodické hledisko

Dle tohoto hlediska lze rozdělit inovace na podnětné a vyvolané inovace. Podnětná elementární inovace vychází z tzv. pravidla horizontálního řetězu, kde podnětné elementární inovace určitého řádu vyvolají další inovace u stejných či nižších řádů.

Z výše zmíněné podnětné elementární inovace vyplývají inovace odvozené či vyvolané touto základní inovací. Jako příklad můžeme použít inovaci – vynalezení tranzistoru jako podnětné elementární inovaci, na kterou pak navázaly vyvolané inovace - nejrůznější elektronické vymoženosti 20. a 21. století.

3.1.2 Věcné hledisko – dle objektu

Dle tohoto členění, které se používá například i Oslo manuál nebo Český statistický úřad, můžeme rozlišit 4 základní typy inovací, a to produktové, procesní, marketingové a organizační, oproti předchozímu vydání, který rozlišoval pouze technické inovace – procesní a produktové.²³

Termínem „produkt“ se myslí jak zboží, tak služby. Inovace produktů představují výrazné zlepšení či zavedení úplně nového zboží a služeb. Inovace může být formou využití nových znalostí či technologií, či jejich kombinací. Tím mohou být nové technické specifikace, materiály, komponenty, ale i v jiných charakteristikách zlepšující výkonost jako například software. Nové produkty se od ostatních liší hlavně svými vlastnostmi a plánovaným využitím. V rámci služeb může jít o vylepšení jejich poskytování, ale i zavedení zcela nových služeb. Cílem

---

²² VLČEK, Radim. *Inovace v hospodářské praxi*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010. ISBN 978-80-87240-42-7.

²³ OECD/Eurostat (2005), *Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data*, 3rd Edition, OECD Publishing, Paris, s.46.

produktových inovací je hlavně získání konkurenční výhody a dosažením dlouhodobého úspěchu. Pro úspěšnost produktové inovace je nutné často ji doplnit včasnou a úspěšnou procesní a marketingovou inovací.

Procesními inovacemi se myslí zavedení nové či významně zdokonalené produkce nebo dodavatelské metody. Pokud lze produkt jen s těžší inovovat, je nutné přistoupit k minimalizaci jeho výrobních nákladů. To zahrnuje jakékoliv vylepšení v zařízení, technice, či softwaru.

Marketingové inovace představují zlepšení nebo zavedení nové marketingové metody, například změny designu produktu. Tyto inovace mohou být implementovány jak pro nové produkty tak pro stávající.

Organizační inovace představují nové organizační metody v obchodních praktikách podniku, v organizaci pracovních míst či nové organizační metody v podnikových externích vztazích.²⁴

3.1.3 Hledisko účasti subjektů na tvorbě inovace

Dle tohoto hlediska členíme inovace na otevřené a uzavřené.

Uzavřené inovace jsou plně pod kontrolou firmy, a vznikají výhradně uvnitř firmy, která se snaží o její důslednou ochranu pomocí ochrany duševního vlastnictví. Tento typ tvorby inovací byl typický pro 20. století a až erozivní činitelé, jako byla mobilita vysoce kvalitních pracovníků, vyšší počet vysokoškoláků nebo lepší a snazší dostupnost podnikatelského kapitálu, donutily podniky postupně přejít k inovacím otevřeným.

Názorným příkladem může být vcelku neznámá firma Xerox, zaměřující se především na výrobu kopírovacích zařízení. V jejím výzkumném středisku PARC se vynalezly technologie a inovace, které dnes využívá skoro každý člověk na planetě – myslím tím například produkty Microsoftu či Applu.

Dle mého názoru za neúspěchem firmy Xerox stojí přístup managementu tohoto podniku k výstupům výzkumu střediska PARC. Vedení firmy nedokázalo ochránit ani využít své inovace a právě proto, že firma Xerox fungovala v rámci uzavřené inovace, dala „zelenou“ pouze inovacím souvisejícím s jejím předmětem podnikání – kopírovacími zařízeními. A i když Xerox dal možnost vzniku spin-off firmám, vznikajícím na základě inovací uvnitř PARCu, samotný Xerox nedokázal

---

²⁴ Metodické vysvětlivky: ČSÚ [online]. 2014 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/9605-06-v_roce_2005-metodicke_vysvetlivky

a nemohl ve svém uzavřeném modelu efektivně využít všechny tyto vynálezy, soustředil se právě jenom na svůj předmět podnikání a manažeři nedokázali využít potenciál firemních inovačních produktů. Příklad průlomové myšlenky, která vznikla v PARCu je grafické počítačové rozhraní spojené s použitím počítačové myši. Této průlomové inovace na rozdíl od Xeroxu dokázali účinně využít Apple a následně i Microsoft, jenž s spolu s dalšími inovacemi vedly k raketovému růstu hodnoty těchto firem a rozšíření osobních počítačů mezi domácnosti.²⁵

Obr. č. 1: Model uzavřené a otevřené inovace

Na obrázku²⁶ je znázorněný rozdíl mezi uzavřenou a otevřenou inovací.

Na vytvoření otevřených inovací jsou zúčastněny jak interní, tak externí subjekty. Důraz je také kladen na použitý podnikatelský model, který dokáže plně využít potenciál inovace. Často vznikaly inovační produkty, ale kvůli špatně zvolenému podnikatelskému modelu nebyl na trhu jejich potenciál využit.

Výše uvedený obrázek znázorňuje rozdíl mezi uzavřeným modelem inovování a otevřeným. V uzavřeném modelu podnik pracuje jen s nápady vzniklými uvnitř a nápady, které projdou celým inovačním procesem, jsou většinou i tímto podnikem uvedeny na trh, zatímco na obrázku otevřeného modelu je znázorněno, jak nápady přicházejí z vně podniku a zároveň je také ponechána možnost například vzniku spin-off firmám, využití externích technologií a expanzi na další trhy.

3.1.4 Hledisko strategie a taktiky získání trhu

Dle tohoto hlediska se rozlišují plynulé a disruptivní inovace. Plynulé inovace souvisí s strategickým zvyšování kvality pro stálé, náročné zákazníky podniku. Disruptivní inovacemi se myslí zavádění nových výrobků či služeb, které nejsou tak propracované jako již existující, ale nabízejí jiné výhody, například jsou finančně přístupnější, celkově jednodušší a jsou určeny pro méně náročné či nové zákazníky.²⁷

---

²⁵ CHESBROUGH, Henry William. Otevřená inovace: nový imperativ pro rozvoj technologií a vydělávání na nich. Praha: AC Innovation, 2014. ISBN 978-80-260-6631-6.

²⁶ Bock Project Managment: Open Innovation [online]. In: . 2018 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://bock-pm.com/service/open-innovation/>

²⁷ VLČEK, Radim. Inovace v hospodářské praxi. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010. ISBN 978-80-87240-42-7.

3.1.5 Řády inovací

Výrobky a výrobní procedury se díky inovacím vzdalují svému výchozímu stavu o určitou vývojovou vzdálenost, tuto vzdálenost pak nazýváme jako „řád inovace“. Příkladem může být rozdíl mezi novou variantou a novou generací. Nová varianta přichází s novým řešením obslužných funkcí, zatímco konstrukční řešení zůstává stejné, naproti tomu u nové generace dochází k užití nového konstrukčního řešení.

Ke každé inovaci lze přiřadit jistý řád podle prvků, které vykazuje ve vztahu k podobnému dosavadnímu výrobku či procesu – zkoumají se prvky společné ale také rozdílné, tedy to co se zachovává inovací a co se jí mění. *„U nás je vznik a rozvoj teorie inovací spjat zejména se jménem dnes již zemřelého prof. ing. Františka Valenty, DrSc., který působil od 60. let na Vysoké škole ekonomické v Praze a zabýval se především střídáním generací výrobků na úrovni podniku a klasifikací řádů inovace.“*²⁸ Ten rozdělil inovace na celkově 11 řádů.

Obr. č. 2 řády inovací²⁹

3.2 Inovační proces

Inovačním procesem se myslí celý průběh „života“ inovace, od jejího zrodu ve formě invence až po její uvedení na trh. Tímto procesem a řízením inovací se uvnitř podniku zabývá management inovací, jenž zavádí nové či

²⁸ Metodické vysvětlivky: ČSÚ [online]. 2014 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/9605-06-v_roce_2005-metodicke_vysvetlivky

²⁹ Řízení inovací [online]. Brno: Libor Friedel, 2010 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/PARTSIP/partsip-rizeni-inovacifriedel>

vylepšuje staré věci ve fungování a činnosti podniku. Je tedy nástrojem jak účelně řídit inovace, které musí reagovat na aktuální potřeby zákazníků. Inovativní manažeři nepovažují změnu za hrozbu, ale za příležitost.

K úspěšnosti inovačního procesu nezáleží jen na činnosti vrcholného managementu, ale do celého systému podpory inovací se musí zapojit celá společnost, od nejnižších zaměstnanců, kteří mohou podat velice objektivní a vrcholnému managementu nedostupné rady ohledně řízení a procesních inovací, až po vrcholný management, který musí být otevřený novým nápadům a být ochotný investovat finance do inovačních procesů. Často se setkáváme s představou manažerů, že pokud věc funguje a vynáší finanční prostředky, není nutné jí měnit. Dnes ovšem podnik, který zaostává v inovačních procesech, ztrácí na konkurenceschopnosti a postupně upadá.

Inovační proces lze rozdělit do tří fází. Fáze invence je prvotním přípravnou fází inovace, kdy vznikající inovace může vzniknout cíleně, ale také zcela spontánně. Ve fázi adopce je již inovace představena před reálné využití a je otázka její úspěšné komercializace. Doba, kterou potřebuje inovace k přijetí trhem a zákazníky se dle mého názoru čím dál tím zmenšuje. Například vynálezu fotografie trvalo přes sto let, než se začala realizovat ve společnosti, zatímco u transistorů v 50. letech minulého století to trvalo pouze 5 let. Poslední fází - fází difúze se myslí zavedení a následné rozšíření určité nové inovace a její běžnému rozšíření ve společnosti.³⁰

3.2.1 Modely inovačních procesů

Jedním z nejúspěšnějších modelů, který se využívá u vývoje nových produktů, je Stage-gate proces, neboli proces fází a bran od G. Coopera. Vznikl na přelomu 60. let a poprvé byl zaveden u vesmírné agentury NASA, přičemž výchozím úmyslem tohoto modelu bylo rozdělení procesu do jednotlivých fází s definovanými vstupy a výstupy, kde každá z fází byla zakončena bránou - rozhodnutím, zdali se má pokračovat dál, nebo celý proces ukončit. Model použitý v NASA se ovšem nezabýval celým procesem od vzniku invence po komercializaci ale pouze vývojem inovace, na první generaci navázala druhá generace modelu Stage-gate, která již zahrnovala celý inovační proces, který následně rozděluje na pět fází. V každé z těchto fází se poté rozhoduje, zda

---

³⁰ SKOKAN, Karel. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7329-059-6.

pokračovat v projektu nebo ho zastavit. Výhodou tohoto modelu je jednak to, že integruje tržní i technologický pohled a také poskytuje systematizaci celého procesu, která zlepšuje komunikaci mezi jednotlivými složky podniku.³¹

Lineární a nelineární inovační proces

Dalším velice úspěšným a používaným modelem taženým technologií nebo potřebami zákazníků byl tzv. lineární model, od osmdesátých let převládala snaha vytvořit model, který by jednak vysvětloval vznik inovací v podniku a zároveň by také zohledňoval potřeby zákazníků – vznikl tak model nelineární.

Lineární model je založený na tom, že proces vytváření inovací je tvořen postupně po sobě jdoucími různými fázemi, přičemž za každou fázi je odpovědná určitá část podniku. Tento model je dnes již obecně překonán, ale stále je možné ho použít u náročnějších výzkumných a výrobních oborů, například v automobilovém průmyslu.

Jak jsem již výše uvedl, od 80. let se začaly vyvíjet modely nelineární, které zohledňovaly jednak aspekty inovačních činností v podniku a jednak potřeby zákazníků. Dále také dochází k změně pohledu na tvorbu inovací. Jednak se již předpokládá, že bude zároveň probíhat více inovačních aktivit a že se na nich bude spolupracovat celý podnik. Přejít k tomuto modelu reflektoval potřebu podniků více zapojit do svého inovačního procesu své zákazníky, dodavatele a další faktory.

3.3 Inovační strategie

Systematické a efektivní řízení inovací je další důležitou součástí managementu inovací. Toto řízení spočívá v plánování a uskutečnění inovačních programů a projektů, které jsou nezbytné pro další fungování a přežití společnosti na trhu. Je tedy nezbytné pro podnik vybrat správnou strategii, kterou bude řídit své inovační aktivity.

Každá ze strategií vytváří kladné ale i záporné výsledky. Mezi ty kladné patří například urychlený a systematický vývoj podniku na trhu, nebo vytváření lepšího podvědomí a veřejné mínění o podniku. Dále tyto strategie poskytují neustále vzrůstající konkurenční výhodu vůči méně inovujícím podnikům.

---

³¹ KISLINGEROVÁ, Eva. Inovace nástrojů ekonomiky a managementu organizací. V Praze: C.H. Beck, 2008. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7179-882-8.

Na opačné straně vytváří takovéto řízení několik negativních výsledků, jako jsou například zvýšené náklady. Pro úspěšné strategické řízení inovací je potřeba, aby inovační management se dokázal správně vypořádat s důležitými strategickými, marketingovými a výrobními rozhodnutími, které nastanou při realizaci jeho činnosti.

Strategický dlouhodobý inovační program může být dle Z. Pitra³² rozdělen do tří základních rozměrů:

1. Co nabídnout?.
2. Pro koho?.
3. A jak to vyrobit/vytvořit ?

Podle technického zpracování produktu a zvolenému přístupu k trhu pak Pitr rozlišuje 5 hlavních inovačních strategií; jednak je to strategie opírající se o progresivnost technického řešení, která je opřena o vlastní výzkum a vývoj produktů, často ale bývá velice nákladná a riziková. Další je vyvážená strategie, jenž využívá synergie v pozorování nových vědecko-technických dovedností a účinného marketingu.

Další strategií je strategie ověřených technických přístupů, která používá osvědčená řešení a jejich napodobování. Předposlední je konzervativní strategie nízkého rozpočtu, která sleduje nejúspěšnější firmy v oblasti trhu a kopíruje jejich chování, tato strategie sebou nese velice nízké náklady do vlastní vědy a výzkumu. Poslední strategií je strategie diverzifikovaných rozpočtů, která spočívá v nesystematicky nespolupracujících izolovaných projektech, které nevykazují společné cíle. Tato strategie se jeví jako velice neefektivní.

S dalším rozdělení inovačních strategií přišel Freeman³³, jenž rozděluje 4 základní strategie. První je ofenzivní strategie, která se řídí podle hesla - První vyhraje. Další možností řízení inovací v podniku je defenzivní strategie, která se zaměřuje na ponaučení z pochybeních konkurence.

Dalšími strategiemi jsou strategie imitace a závislosti a tradiční oportunistická strategie

4 Inovace v podniku

Každá společnost by měla inovovat, pokud nechce ekonomicky zaostávat.

---

³² PITRA, Zbyněk. Inovační strategie. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-461-4.

³³ FREEMAN, Christopher a Luc. SOETE. The economics of industrial innovation. 3rd ed. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1997. ISBN 0262061953.

V této části své práce se pokusím uvést základní prvky inovativního podniku. Jedním z takových základních prvků je vhodná struktura, při které dochází k maximální možné propojenosti jednotlivých inovativních složek podniku, komunikaci a spolupráci³⁴. Zároveň se doporučuje implementovat všechny složky podniku do vývoje inovace.

Dalším základním prvkem je správná a systematická spolupráce se zákazníky podniku a vyhovující podnikové prostředí pro inovace, to zahrnuje jednak kreativní prostředí, které by přímo stimulovalo zaměstnance, ale zároveň i nastavená atmosféra na pracovišti, názorným příkladem může být v tomto případě atmosféra v společnosti, jenž provozuje slevový portál - slevomat, kdy si zaměstnanci uvnitř podniku výhradně tykají, čímž se odstranili překážky ve spolupráci a komunikaci zaměstnanců. Velice dobré výsledky také vykazují investice do vzdělání a rozvoje zaměstnanců. Jsou to právě vyškolení a namotivovaní zaměstnanci, či výjimeční jedinci, kteří určitý inovativní projekty vymýšlí, plánují a řídí.

4.1.1 Systém řízení inovací

K zavedení účinného systému inovační politiky je potřeba kromě vytvoření firemní strategie také participace celého podniku na tvoření inovací. Velice důležitý je současně s inovační politikou účinný marketingový a obchodní model, technické řízení, plánování, výběr zaměstnanců a jejich usměrnění a podobně. Výběr správných zaměstnanců je klíčový pro úspěch podniku. Právě jejich zkušenosti, znalosti a schopnosti utvářejí celek organizace.

4.1.2 Obchodní model a marketing podniku

Správně zvolený obchodní model je základem pro úspěšný vstup produktu na trhu. Jedná se o základní princip, kterým podnik na trhu bude vytvářet, předávat a získávat hodnotu. Uplatní se v základních oblastech podniku a to v práci se zákazníky, s obsahem a prezentací nabídky, infrastrukturou a hospodařením s financemi. Obchodní model je součástí obchodní strategie, kterou je v podniku pověřen jeho vrcholný management. Ke každé inovaci je potřeba zvážit vhodný obchodní model, jenž by dokázal z možné hodnoty inovace vytěžit co nejvíce zisku. V případě, že podnik nevyvíjí radikální inovace, svůj obchodní

---

³⁴ ŠVEJDA, Pavel. Základy inovačního podnikání. Praha: Asociace inovačního podnikání ČR, 2002. ISBN 80-903153-1-3.

model měnit nemusí. Marketing podniku je dále důležitý při získávání informací z trhu. Zaměřuje se především na získání většího přehledu o možném podílu na trhu, umístění produktů a chování zákazníků. K dosažení úspěšného marketingu podniku je nezbytné sestavit tým z odborníků a profesionálů.³⁵

4.1.3 Zdroje inovací

V dnešní době je kladen velký důraz na to, aby si podnik uvědomil důležitost inovací a hlavně pak systematického procesu začleňování inovací v podniku, protože inovace a inovování nesou často značné finanční náklady a s tím spojená rizika. Systematická inovace je založena na cílevědomém vyhledávání změn a na systematické analýze možností ekonomických nebo sociálních inovací založených na těchto změnách, jinými slovy prozíravý manažer nečeká, až bude k inovaci dotlačen, sleduje portfolio inovačních příležitostí a ve správném momentě využije naskytlé příležitosti.³⁶

Na tento aspekt podnikání apeloval i P. Drucker, často označovaný jako zakladatel moderního managementu, jenž kladl důraz na analýzu a vyhledávání inovačních příležitostí. Ve své knize *Innovation and Entrepreneurship* popsal 7 zdrojů inovačních příležitostí³⁷ :

- a) nečekané události
- b) kontrast mezi tím co by mělo být a aktuálním stavem
- c) procesní původ
- d) velké změny trhu
- e) sledováním vývoje společnosti
- f) změna v trendech
- g) nové možnosti

Ke zdrojům inovací patří také bezesporu podněty, které můžeme dále rozdělit na ty, které přicházejí zvnějšku společnosti a na ty, které přicházejí zevnitř. Vnější podněty jsou všechny vnější okolnosti, které přispívají k novým inovativním výrobkům a službám. Přenos vnějších podnětů do podniku není jednoduchý a společnosti by měli věnovat tomuto procesu řádnou pozornost,

---

³⁵ ŠVEJDA, Pavel. *Základy inovačního podnikání*. Praha: Asociace inovačního podnikání ČR, 2002. ISBN 80-903153-1-3.

³⁶ VACEK, Jiří. *Projektové řízení ASP* [online]. 2009. Dostupné z: <http://slideplayer.cz/slide/3759427/>

³⁷ DRUCKER, Peter Ferdinand. *Innovation and entrepreneurship: Practice and principles*. Ed. New York: Harper & Row, 1985

pokud chtějí vnější podněty zapojit do své inovační politiky. Záleží přitom na několika faktorech, od načasování přes stupeň komplexnosti inovace až po absorpční možnosti podniku.

Nejpočetnější skupinou, která přispívá k rozvoji inovací organizace z vnější, jsou zákazníci, jenž bývají původcem a také hodnotitelem inovací. Neboť právě pro zákazníky podnik inovuje a zaměstnanci podniku by na to měli brát zřetel v inovačním procesu. Proto je nezbytné se zákazníky udržovat a rozvíjet neustálý kontakt. Demonstrativně uvedu další vnější podnětné činitele, jsou jimi dodavatelé, konkurence, univerzity, instituce vědy a výzkumu, výstavy a veletrhy, ale také internet, patentové databáze, média, legislativa.

Mezi vnitřní podněty, jenž dávají prvotní impulzy k zavádění nových inovací je především vlastní vývoj a výzkum, dále technické útvary jako projekce, technologie, ale také výrobní útvary, logistika, servisní střediska a v poslední řadě i vlastníci podniků, kteří sami do podniku přináší své vize.

4.1.4 Překážky v inovačních aktivitách podniků

Tyto bariéry buďto z části nebo zcela brání firmám v jejich inovačních činnostech. Výčet možných faktorů negativně ovlivňující inovační aktivity nalezneme již ve výše zmíněném Oslo manuálu, který je dělí do tří skupin:

Největší zábranou jsou vysoké finanční náklady a s tím spojené velké investice a rizika. Dále také předpokládaná návratnost z těchto inovací může být pro podnik až moc dlouhá.

Druhou skupinou jsou podnikové zábrany. Těmi mohou být například nízký potenciál podniku k vytváření inovací, chybějící strategie, nízké investice do VaV nebo nedostatek klíčových zaměstnanců.

V poslední řadě mohou být zábrany bránící v inovačních produktech infrastruktura, neúčinná ochrana vlastnických práv a málo technických příležitostí.³⁸

4.1.5 Inovační zisk

V úvodu jsem již představil J. A. Schumpetera, nyní rozvedu část jeho práce, ve které popisoval inovace a význam podnikatele v hospodářském růstu. Dle Schumpetera je podnikatelem ten, který vyhledává nové příležitosti, aby

---

³⁸ OECD/Eurostat (2005), Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition, OECD Publishing, Paris, s.46

zvýšil svůj podnikatelský zisk, neboli inovační zisk, který přesahuje zisk obvyklý, jenž je pouze odměnou za riziko obchodníka nebo výrobce. Inovační zisk naproti tomu definuje jako základním element pro hospodářský růst. Na to navázal svou teorií, že je to právě proměnlivá nerovnováha vytvářená inovacemi, která stimuluje hospodářský růst. Z toho také vychází Schumpeterova charakteristika cyklu inovace. Kdy nejprve přichází nápad, ten je později realizován jako inovace (z které pak podnikatel těží inovační zisk) a v poslední řadě je pak tento nápad – již inovace napodobena ostatními podnikateli.³⁹

Důvodem pro inovování je tedy mimořádný inovační zisk. Ten může vzniknout dvěma způsoby, jednak vznikem nového produktu nebo snížením nákladů na výrobu již existujícího produktu.

Vstupem nového produktu na trh vzniká nerovnováha, neboť vysoký inovační zisk plynoucí z tohoto produktu stimuluje jeho majitele k maximálnímu rozmnožení a zároveň stimuluje ostatní podnikatele, kteří se pomocí licencí či imitací výrobku snaží k prosazení a osvojení si části inovačního zisku. Čímž se postupně inovační zisk snižuje a opět vzniká nová rovnováha na trhu.

Inovační zisk ale vzniká i zavedením lepšího výrobního procesu produktu, čímž klesnou náklady na jeho výrobu a podnik oproti ostatním podnikům dosahuje větších zisků. O tomto zisku píše ve své další práci „Teorie hospodářského vývoje“ J. A. Schumpeter, kde popisuje účinky jednotlivých kombinací výrobních faktorů na prvotní inovační zisk. Mezi tyto jednotlivé faktory patří například uvedení nových strojů do provozu, nové sítě infrastruktury podniku, nebo změna výrobního portfolia či expanze na nové trhy.⁴⁰

Inovační zisk podněcuje rozšiřování a kopírování původní inovace ostatními konkurenty, kteří se chtějí na tomto zisku zúčastnit. Doba, po kterou je inovační zisk chráněn, je závislá na tom jak dlouhou dobu budou potřebovat konkurenti k napodobení původní imitace. V případě, že by ostatní konkurenti napodobili inovaci příliš rychle a inovační zisk původního inovátora – podnikatele by nepokryl náklady na vytvoření inovace, došlo by k postupné tendenci nevynakládat na inovační činnosti finanční prostředky, což by mohlo dle mého názoru dospět až k stagnaci vývoje ekonomiky a vývoje společnosti.

---

³⁹ SCHUMPETER, Joseph Alois. Business cycles: a theoretical, historical, and statistical analysis of the capitalist process. Chevy Chase: Bartleby's Books, 2005. ISBN 1-57898-556-0.

⁴⁰ KOURDI, Jeremy. Podniková strategie: průvodce rozvojem vašeho byznysu. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-2725-4.

Významným úkolem právní ochrany inovací je tedy zvyšování inovačního zisku, čímž vzniká i motivace k tvorbě inovací vyšších řádů. Zároveň inovační zisk poskytuje výrazný stimul k rozšíření inovací pomocí licenčních a podobných smluv.

Celý systém právní ochrany inovací funguje tak, že dle zákona má kdokoliv zakázáno bez souhlasu majitele nehmotného statku tento statek vyrábět, prodávat a podobně. K přiznání práva k nehmotnému statku si musí vlastník této inovace zažádat k příslušnému úřadu, stát tedy vytváří potřebnou vnitřní strukturu úřadů.

Nejčastější ochranou inovací bývá ochrana patentem nebo užitým vzorem, tyto a další způsoby ochrany inovativních výrobků, služeb rozvedu v následující kapitoly.

5 Právní ochrana inovací

5.1 Ekonomický význam ochrany práv duševního vlastnictví

Ochrana duševního vlastnictví vyplývá ze subjektivních práv, přiznaných na základě jednotlivých právních předpisů, spočívajících ve vztahu mezi autorem - vynálezcem tvůrčí invence a ostatními osobami na straně druhé.

Postupem času se ochraně nehmotných statků přisuzuje čím dál tím větší význam pro udržitelný rozvoj podniku. Jsou to právě změny - inovace, které přispívají k vyšší prosperitě jednak samotného podniku na úrovni trhu a jednak k růstu celé ekonomiky, tak jak to popisuje J. A. Schumpeter ve svém tzv. modelu Mark I, ve kterém uvádí, že klíčovým zdrojem inovací jsou podnikatelé. Na tuto teorii navázal v modelu Mark 2, kde popisuje, jak zdrojem inovací jsou především velké společnosti.

Z definice inovace zmíněné výše si můžeme tento pojem podřadit pod nehmotné statky, které přímo přispívají k zvýšení konkurenceschopnosti a k udržitelnému rozvoji podniku.

Význam ochrany inovací a inovačního zisku jsem popsal již výše. Je potřeba je ochránit před zneužitím, napodobením, zcizením jinými soutěžiteli, společnostmi ale i před státy. K tomu poměrně dobře slouží ochrana duševního vlastnictví, která v současném světě hraje čím dál tím výraznější úlohu. To je dáno vývojem společnosti, zatímco v první polovině 20. století bylo právo duševního vlastnictví doménou pouze uzavřeného okruhu osob, převážně pouze autorů inovací a právních specialistů, postupem času, postupnému překonáním paradigmatu uzavřené inovace k otevřené inovaci a vlivem dalších erozivních činitelů se dnes ochraně těchto nehmotných statků klade mnohem větší důraz a zájem.

V 21. století jsme pak svědky uplatnění ochrany duševního vlastnictví především v oblasti elektrotechniky, ať už počítačů či mobilů a to jak na poli hardwaru tak i softwaru. Není výjimečné, že se vedou patentové spory, ve kterých se často rozhoduje o stamilionových pokutách a odškodněních.

Pouze ucelená ochrana duševního vlastnictví zajistí prosperující a fungující ekonomiku. Ovšem dle mého názoru s přihlédnutím k růstu globalizace se poslední dobou Evropa, Spojené státy a další inovativní země potýkají s postupným přelivem inovativních činností, ať už legální či i nelegální cestou, do Asie, především do Číny, která svojí úspěšnou vnitrostátní politikou a obrovským

potenciálem dostává do technologického a inovativního popředí. Bude zajímavé sledovat, jaký postoj k tomuto světovému hráči zaujmou dosavadní velmoci. Již dnes existují různé ohlasy z řad nejvyšších politiků k přísnější regulaci čínských investic ze strany EU a USA. V sousedním Německu již například i existují mechanismy ke kontrole nad investicemi čínských firem v zemi.

5.2 Duševní vlastnictví a práva k nehmotným statkům

Již Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883 nám upravuje taxativním výčtem rozsah oblastí, které je možno považovat za průmyslová práva. Ovšem v této smlouvě není obsažena legální definice pojmu průmyslového vlastnictví.

První definici duševního vlastnictví až roku 1967 uvedenou v článku 2 Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (dále jen „WIPO“).⁴¹ Tato organizace byla založena za účelem podpořit inovační a tvůrčí činnost výrazným zlepšením ochrany této duševní činnosti.

WIPO duševní vlastnictví vykládá jako *„práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům; k výkonům výkonných umělců, ke zvukovým záznamům a k rozhlasovému vysílání; k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti; k vědeckým objevům; k průmyslovým vzorům a modelům; k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům; na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké“*⁴²

Později WIPO definovala duševní vlastnictví jako *„jakékoliv vlastnictví, o němž je všeobecný konsensus, že je svou povahou duševní a že zasluhuje ochranu“*.⁴³

Také právní teorie nám definuje duševní vlastnictví jako: souhrn zvláštních absolutních subjektivních práv k nehmotným statkům průmyslově (tj. opakovaně hospodářsky) využitelným. Předmětem ochrany jsou podle této definice tedy všechny vynálezy, užití a průmyslové vzory, topografie polovodičových výrobků a odrůdy rostlin a dále jsou to ochranná označení - ochranné známky, označení

⁴¹ HLINKA, Bohuslav a Ludvík MUCHA. Filatelistický atlas. 3., rozš. vyd. Praha: Geodetický a kartografický podnik, 1986.

⁴² Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví [online]. Stockholm, 1967 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://cppt.cuni.cz/CPPTN-287-version1-wipo.pdf>

⁴³ Světová deklarace o duševním vlastnictví [online]. 2000 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: www.wipo.int

původu a zeměpisná označení a obchodní firmy.

Na definici WTO časem navázala Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dále jen „TRIPS“) uzavřená v roce 1994, která byla připravena v rámci tzv. Uruguayského kola v Marrákeši na konferenci o Všeobecné dohodě o clech a obchodu.

Z této konference se postupem let stala významná mezinárodní organizace Světová obchodní organizace (world trade organization, dále jen „WTO“). Cílem TRIPS bylo především zmenšení překážek mezinárodního obchodu a podpora účinné a přiměřené ochrany práv k duševnímu vlastnictví.⁴⁴

Na rozdíl od předchozích smluv a dohod je v této dohodě zakotveno ustanovení k vynucení práv z ochrany duševního vlastnictví, důvodem může být, že dříve nebyla tato práva důsledně dodržována či nebylo postihováno jejich nedodržení.

Dohoda TRIPS je spravována Světovou obchodní organizací. Mezi WTO a Světovou organizací duševního vlastnictví, která spravuje ostatní smlouvy a dohody z této oblasti, byla podepsána dohoda o spolupráci.

Dohoda TRIPS ustanovuje standart, kterého jsou povinni dodržovat všechny členské země. Dále TRIPS přiřadila pod pojem duševního vlastnictví i též právo autorské a příbuzná práva jako práva na kontrolu protikonkurenčních praktik ve smluvních licencích a také právo na ochranu nezveřejněných informací. TRIPS ke svému fungování také upřesňuje v článku 1 odst. 2 dílčí kategorie práv duševního vlastnictví, jímž přiznává ochranu a jejichž předmět je dvojího rázu. Jednak jsou to práva autorská a jednak práva průmyslová.⁴⁵

5.2.1 Systematika práva k nehmotným statkům

Na výše znázorněném schématu vidíme rozdělení jednotlivých segmentů duševního vlastnictví. K předmětům autorského práva se v průběhu 20. století přidali i počítačové programy – software a databáze. Mezi předměty průmyslového práva nalezneme 3 kategorie – technická řešení, práva na označení a další související předměty. Mezi práva autorská řadíme literární, umělecké a vědecké díla a dále jako práva příbuzná k právu autorským řadíme práva

---

⁴⁴ BOHÁČEK, Martin a Ladislav JAKL. *Právo duševního vlastnictví*. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0463-4.

⁴⁵ Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví [online]. 2000 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/mezinarodni/dohoda-trips.html>

k výkonům výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasovému vysílání.⁴⁶

Autorská práva slouží k ochraně subjektivních nemotných statků, přesněji konkrétního způsobu vyjádření nebo projevu nemotného díla.

Vymezení předmětu autorského práva obsahuje zákon č. 121/2000 Sb. - Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon): „*Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen „dílo“).*“⁴⁷

Mezi autorská díla i přes absenci podmínky jedinečnosti řadíme i tzv. fiktivní dílo, kterému se dle toho zákona poskytuje ochrana. Skrze tento zákon je zaručena ochrana pouze formy vyjádření, nikoliv však myšlenek, které ono vyjádření obsahuje. Například je-li vynález uveřejněn ve vědecké publikaci, je chráněn proti jeho reprodukci či kopírování, ovšem využití myšlenek, které tento článek obsahuje, již chráněn není.

Mezi průmyslová práva řadíme „*práva k vynálezům ve všech oblastech lidské činnosti, k průmyslovým vzorům a modelům, jakož i k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům.*“⁴⁸ Na rozdíl od práva autorského nalezneme průmyslová práva v několika různých právních předpisech. A jelikož tyto předpisy neobsahují definici pojmu průmyslového vlastnictví, je nutné ji hledat jinde. Buďto v mezinárodních smlouvách nebo odborné literatuře.

Jak průmyslová práva tak autorská vychází ze stejného předmětu a tím je výsledek tvůrčí činnosti jejich tvůrce, autora. Zásadním rozdílem mezi těmito dvěma skupinami je ovšem rozsah jejich předmětu ochrany. Kdežto v poli autorského práva je chráněna pouze forma, pouze způsob vyjádření nápadu, u průmyslových práv je ochrana širší. Vztahuje se přímo na obsah onoho nápadu, nezáleží přitom na způsobu jeho prezentování.

---

⁴⁶ Vyhláška ministra zahraničních věcí 192/1964 Sb., o Mezinárodní úmluvě o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací

⁴⁷ § 2 odst. 1 zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

⁴⁸ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 69/1975 Sb., o Úmluvě o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví

5.2.2 Charakteristika práv duševního vlastnictví

Jelikož je tento obor přímo závislý s technologickými, výrobními a obchodními aktivitami společnosti neustále se vyvíjí, patří k velice dynamickým právním odvětvím.

Mezi nejzásadnější změny posledních pár desítek let v tomto oboru rozhodně přinesl masivní rozvoj informačních a komunikačních technologií. Tento rozvoj ve společnosti s sebou přináší jednak nové inovace, kterým bude potřeba zajistit dostatečnou ochranu, ale zároveň tato digitalizace společnosti sebou přinesla i mnoho možných způsobů, jak porušovat a nezákonně užívat tyto inovační produkty.

5.2.3 Časová, teritoriální a osobní působnost

Jednou ze základních vlastností průmyslových práv a průmyslového vlastnictví je jeho časová omezenost. Získaná absolutní subjektivní práva vycházející z ochrany duševního vlastnictví nemůžou být časově neomezená a tak jejich majitel je může výlučně používat jen po určitou dobu. Pokud by byla časově neomezená, je dost možné, že by docházelo k opoždování dalšího vývoje a výroby.

Časová omezenost byla ustanovena již v roce 1474 Benátským zákonem, který jednotně určoval na všechny nahlášené vynálezy pouze 10 letou ochrannou lhůtu. Nynější zákonná úprava rozlišuje například dobu ochrany patentu na 20 let od podání přihlášky, či na užití vzory pouze 4 roky, s prodloužením maximálně na 10 let.⁴⁹

Další základní vlastností průmyslových práv je jejich územní omezení platnosti. I přes harmonizační tendence jsou práva z průmyslového vlastnictví přiznána jen na územích, kde si o jejich ochranu žadatel zažádá, potažmo, na územích kde mu takovou ochranu jeho práv přizná příslušný patentový či obdobný úřad. *„Tato teritoriální povaha průmyslových práv představuje i základní problém při jejich uplatnění v mezinárodním obchodě a je předmětem trvalé snahy mezinárodního společenství o její překonání.“*⁵⁰

---

⁴⁹ HÁK, Jan. Úvod ke studiu patentového práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-363-6.

⁵⁰ HÁK, Jan. Úvod ke studiu patentového práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-363-6.

Od roku 2012, je možné udělení tzv. evropského patentu, který uděluje Evropský patentový úřad, jež dokáže plně nahradit patent národní a díky jeho jednotné povaze má stejný účinek i v ostatních členských zemích Evropské unie.

Průmyslová práva jsou kromě práv na označení původu a zeměpisných označení všechna výlučná, to znamená, že jsou přiznána pouze jedné osobě a to jeho majiteli. To mu zajisté přináší jisté výhody, jednak exkluzivního využívání tohoto průmyslového vlastnictví a jednak dalších práv, například poskytnutím licence apod.

5.3 Právní úprava ochrany duševního vlastnictví v ČR

Pramenem práva ochrany duševního vlastnictví jsou v České republice jednak právní předpisy přímo vydané českým zákonodárstvím a jednak jsou to i mezinárodní smlouvy, které jsou dle článku 10 Ústavy přímo závazné a jimiž je Česká republika přímo vázána. Do této skupiny patří i právní předpisy vydané orgány EU.

„Průmyslovým právem rozumíme ochranu výsledků technické tvůrčí činnosti (vynálezy a užité vzory), předměty průmyslového výtvarnictví (průmyslové vzory), jakož i práva na označení (ochranné známky a označení původu) a v neposlední řadě také konstrukční schémata polovodičových výrobků (tzv. topografie polovodičových výrobků) a další.“⁵¹

5.3.1 Vynálezy

Vynálezy vznikají technickou tvůrčí činností a řadí se mezi předměty průmyslového vlastnictví. Jsou to nová technická řešení, která překonávají dosavadní stav techniky. Vynálezy jsou například přístroje, spotřební zboží, ale také třeba pevné, plynné nebo kapalné látky, roztoky směsi, dále to mohou být výrobní postupy či pracovní postupy.

Na vynálezy, splňující předem stanovené zákonné podmínky uděluje Úřad průmyslového vlastnictví (dále jen „ÚPV“) zákonnou ochranu formou patentu, respektive zápis do patentového rejstříku. Tímto systémem udělení patentů jednak autor či vynálezce vynálezu ochrání svůj patent před volným využitím veřejností, ovšem na druhou stranu tímto krokem zpřístupní svůj vynález veřejnosti a umožní

---

⁵¹ Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/mezinarodni/dohoda-trips.html>

tak ostatním tomuto vynálezu porozumět a dále ho využít pro jejich výzkum, čímž autor patentu přispívá k dalšímu technickému rozvoji. Po zániku patentu je možné veřejností vynález volně využívat. Jak je již výše zmíněno, formou ochrany je patent, jenž je převoditelným majetkovým právem k vynálezu.

Elementárním pramenem patentového práva je zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech a zlepšovacích návrzích (dále jen „VZN“) ve znění pozdějších předpisů, který nahradil dřívější zákon č. 84/1972 Sb., zákon o objevech, vynálezech, zlepšovacích návrzích a průmyslových vzorech.

Dalším základním pramenem je prováděcí vyhláška č. 550/1990 Sb. o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů, ve znění vyhlášky č. 21/2002 Sb. Dále je ochrana patentového práva ještě podpořena ochranou poskytovanou jednak trestním zákonem, přestupkovým zákonem, dále zákonem o ochraně spotřebitele a zákonem o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví. Smyslem těchto zákonů je regulace práv a povinností vztahujících se k vytvoření a uplatnění práv z vynálezů a zlepšovacích návrhů. Díky harmonizaci práva EU s právem vnitrostátním odpovídají zásady obsažené v těchto zákonech zásadám a principům zakotvených v evropské legislativě.⁵²

5.3.1.1 Předmět ochrany

Předmětem ochrany patentového práva jsou „vynálezy, které jsou nové, výsledkem vynálezecké činnosti a průmyslově využitelné.“⁵³

*„Patentovat lze nejen nové výrobky a technologie, ale i chemicky vyrobené látky, léčiva, průmyslové produkční mikroorganismy, jakož i biotechnologické postupy a produkty získané jejich pomocí. Patentovat naopak nelze objevy nebo vědecké teorie, programy pro počítače, nové odrůdy rostlin a plemena zvířat a způsoby léčení lidí a zvířat.“*⁵⁴

Za nový se vynález považuje takový výstup, který není již součástí některého známého stavu techniky. „*Stavem techniky je vše, co bylo přede dnem,*

---

⁵² HÁK, Jan. Úvod ke studiu patentového práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-363-6.

⁵³ Úřad průmyslového vlastnictví: Vynálezy / Patenty [online]. 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/vynalezy-patenty.html>

⁵⁴ Vynálezy / Patenty [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/vynalezy-patenty.html>

od něhož přísluší přihlašovatelí vynálezu právo přednosti (§ 27), zveřejněno v České a Slovenské Federativní Republice nebo v zahraničí.“⁵⁵

Veřejností se pak tímto nemyslí například skupina zaměstnanců jedné společnosti, neboť jde stále pouze o interní informaci, která je vnějšmu světu skryta.

Novost zjišťuje výhradně patentový úřad a není povinností přihlašovatele, aby jí dokazoval. Je nutné, aby se jednalo o novost v rámci celého světa, nikoliv pouze novost techniky na území České republiky.

Dle ustanovení § 6 zákona č.527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích je vynález tvořen pomocí vynálezecké činnosti, nemůže tedy vyplývat z běžného způsobu vnímání odborníka a ze stavu určité techniky. O tom zda byl určitý vynález vynálezeckou činností, tedy jestli přesahuje výsledek tvorby běžných specialistů v daném oboru, rozhoduje výlučně patentový úřad svým vlastním uvážením. V tomto ohledu je vynálezce odkázán na pracovníky úřadu.

Průmyslovou využitelností zákon chce vyloučit ty možné vynálezy, které jsou jinak neúčinné v průmyslu, zemědělství nebo jiných oblastech hospodářství. Neúčinností se myslí ty vynálezy, které obsahují například konstrukční či jinou chybu, která odporuje technickým či vědeckým poznatkům. Dále neúčinné vynálezy mohou být ty, u kterých není možné opakovatelné jejich zhotovení.

5.3.1.2 Právo na patent

Dle zákona právo na patent je převoditelným majetkovým právem a patří jeho původci či jeho právnímu nástupci, zděděním či převedením. Původcem vynálezu se rozumí ten, kdo tento vynález vytvořil vlastní duševní činností. Touto činností vzniká tzv. právo na původcovství, jež je nepřevoditelné oproti právu k patentu, které je možno libovolně převést na jinou fyzickou či právnickou osobu. Jméno původce se vyznačuje i v patentové přihlášce listině i v patentovém rejstříku. Na žádost je možné původce skrýt a ponechat v anonymitě.

V případě více autorů vynálezců (tzv. Spolupůvodci či spolumajitelé podílu) patří patent těmto vynálezům společně a to v poměru, ve kterém se na jeho vytvoření podíleli. Tento podíl na patentu je nejlépe dohodnout předem dohodou. Pokud by nastaly spory o výši podílů, je na soud, který výši podílů určí.

---

⁵⁵ §5 odst. 2 zákona č. 527/1990Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

Práva spojená s spoluvlastnictvím podílů k patentu jsou velice podobná právům, které známe například z podílů veřejné obchodní společnosti. Tím mám na mysli práva na převoditelnost podílu, jehož převod je podmíněn souhlasem ostatních spoluvlastníků, ledaže by se podíl převáděl na spoluvlastníka. Spoluvlastníci mají také předkupní právo na podíl.⁵⁶

Dále nám zákon upravuje situaci, kdy původcem vynálezu je zaměstnanec, a vynález vznikl při plnění úkolů z pracovního poměru. V takovémto případě patent přechází na zaměstnavatele, pokud tato problematika v rámci podniku není sjednána jinak, v zásadě smluvně. Ale jak je již výše zmíněno, původcovské právo tímto dotčeno není, i když z ekonomického hlediska je právo patentu jistě důležitějším právem.

Pokud tedy zaměstnanec v rámci svého pracovního poměru nějaký vynález vymyslí, je povinen o tomto vynálezu zaměstnavatele informovat. Pokud zaměstnavatel práva na patentování vynálezu nevyužije v 3 měsíční lhůtě, náleží právo na přihlášení patentu zaměstnanci.

Jako příklad této situace můžeme uvést jeden z nejvýznamnějších vynálezů 20. století a to stolní počítač Apple 1, jehož vynálezce Steve Wozniak musel nejdříve nabídnout svému zaměstnavateli HP (Hewlett-Packard), ten ovšem jejich vynález odmítl, se slovy, že osobní počítače nejsou běžným lidem užitečným a tento vynález shledali naprosto neúžitečným. Díky této asi největší chybě, kterou společnost HP udělala, mohla vzniknout společnost Apple, tak jak ji známe dnes.⁵⁷

5.3.1.3 Vznik, trvání a zánik ochrany

Ochrana vynálezu vzniká na základě udělení patentu úřadem průmyslového vlastnictví. Řízení o udělení patentu se zahajuje předložením přihlášky u tohoto úřadu. Tímto krokem vzniká vynálezci právo přednosti proti komukoliv, kdo by chtěl podat přihlášku na stejný vynález později. Po zaplacení správních poplatků a splnění podmínek je povinen ÚPV udělit patentovou listinu,

---

⁵⁶ JAKL, Ladislav. Právní ochrana duševního vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-78-3, s. 47.

⁵⁷ Appletinsider: apple co founder offered first computer design to hp 5 times [online]. 2010 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: http://appleinsider.com/articles/10/12/06/apple_co_founder_offered_first_computer_design_to_hp_5_times

jenž má charakter veřejné listiny dokládající jeho práva k vynálezu. Přihlášku vynálezu je oprávněn podat ten, kdo má právo na patent.⁵⁸

Od uveřejnění patentu ve Věstníku, vznikají přihlašovatelům práva samotné patentové ochrany. Následně patent ÚPV ještě zapíše do patentového rejstříku.

Ochrana patentu trvá po celou dobu platnosti patentu, ta je maximálně 20 let, s tím že je majitel patentu povinen platit roční poplatky podle zákona č. 173/2002 Sb., o poplatcích za udržování patentů a dodatkových ochranných osvědčeních pro léčiva a pro přípravky na ochranu rostlin a o změně některých zákonů. Důležité je také zmínit, že v případě neplacení poplatku patentová ochrana pozbývá na účinnosti. Tyto udržovací poplatky za patent vyměřuje a vybírá ÚPV.

Ze zákona patent zaniká, vyprší-li doba jeho platnosti nebo majitel patentu nezaplatí ve stanovené lhůtě příslušné poplatky za udržování patentu v platnosti, nebo pokud se ho majitel vzdá⁵⁹

Případy, kdy patent úřad zruší dodatečně v případě, kdy nebyly splněny zákonem stanovené podmínky pro udělení patentu, jsou například: pokud by vynález nesplňoval podmínky patentovatelnosti nebo by vynález nebyl v patentu popsán zcela zřejmě, aby jej odborník mohl uskutečnit atd.

Úřad patent zruší i v případě, že by majitel patentu nebyl jeho původcem a neměl by podle § 8 na něj právo. Toto zrušení patentový úřad provede na návrh oprávněné osoby dle § 29 tohoto zákona⁶⁰, ostatní důvody pro zrušení patentu zkoumá úřad ex offo. Konec ochrany patentu má účinky ex nunc, a to od doby kdy nastala skutečnost způsobící zánik patentu. Zrušení patentu se uveřejňuje ve Věstníku a uvádí se i v patentovém rejstříku.

5.3.1.4 Řízení o udělení patentu

Jak sem již výše nastínil, řízení o udělení patentu začíná podáním přihlášky k ÚPV. K přihlášce je potřeba zaplatit správní poplatek. Ten se postupem času mění a nalezneme ho v příloze zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích.

Přihláška musí obsahovat zákonem předepsané náležitosti: popis vynálezu,

⁵⁸ §8 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

⁵⁹ § 22 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

⁶⁰ § 29 zákon č. 173/2002 Sb., o poplatcích za udržování patentů a dodatkových ochranných osvědčeních pro léčiva a pro přípravky na ochranu rostlin a o změně některých zákonů.

případně jeho výkresy, tzv. patentový nárok, jenž vyjadřuje co je předmětem vynálezu, dále anotaci, neboli stručný popis, zařazení a využití vynálezu a podobně.

Dnem podání přihlášky nabude přihlašovatel přednostní právo na získání patentu a v případě, že by se někdo jiný pokoušel přihlásit stejný patent, udělí se patent tomu, kdo podal přihlášku, respektive získal přednostní právo, jako první.

Po podané přihlášce a zaplacení správního poplatku provádí Úřad zjišťování, zdali přihláška splňuje všechny formální požadavky, provádí zjišťování, zda přihlášený vynález splňuje všechny zákonné podmínky. Dále následují dvě fáze přezkumu – předběžný a úplný.⁶¹

Předběžný se provádí ex offo a jeho cílem je vyřadit nezpůsobilé přihlášky. Druhá fáze – úplný přezkum – zahajuje úřad také ex offo nebo na návrh ať už přihlašovatele či dalších osob. Cílem této fáze je již přezkum vynálezu, u kterého je již předpoklad k reálnému využití. Tento přezkum je již dražší a i časově náročnější. Za předpokladu pozitivního výsledku úplného přezkumu je řízení zastaveno a přihlašovatel je udělen patent.

5.3.1.5 Účinky patentu

Majitel patentu získá udělením patentu výlučná práva vynález využívat působící erga omnes, tedy vůči všem. Majitel patentu má také právo na svůj vynález poskytnout licenci nebo přímo patent převést.

Ovšem po zveřejnění přihlášky a před udělením patentu není vynález chráněn patentovým právem a zároveň je vynález přístupný veřejnosti. Aby se zamezilo krádežím patentu v tomto stádiu, přiznává zákon o průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích přihlašovatelí vynálezu právo na přiměřené odškodnění, pokud by někdo jeho vynález začal po zveřejnění přihlášky neoprávněně využívat a pokud by po skončení patentového řízení na svůj vynález přihlašovatel patent získal.

Bez souhlasu majitele po udělení patentu již není možné třetími osobami tento vynález využívat. Zákon v této souvislosti podává taxativní výčet činností, jednak přímých a jednak nepřímých využívání patentu. Mezi přímé využívání patří například: vynález vyrábět, nabízet či jinak s ním nakládat. Zakázané třetím

---

⁶¹ JAKL, Ladislav. Právní ochrana duševního vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-78-3, s. 72

osobám bez souhlasu je také využívat způsob, který je předmětem patentu a dále ho pak nabízet.

V oblasti patentů se také setkáváme s několika nežádoucími situacemi. Může se jednat například o tzv. patentový monopol, ten nastává v případě, kdy si jeden podnikatel pokryje svými patenty všechny možné řešení určité výroby a blokuje tím konkurenci, čímž postupně monopolizuje celý segment trhu.

Dále se setkáváme s tzv. obranným patentováním, kdy si určitá společnost nechává patentovat různé vynálezy, které ale sama nechce využívat a zároveň ani nechce poskytovat licence, k využití jinými společnostmi. Obranou proti takovému jednání může být tzv. nucená licence.

5.3.2 Zlepšovací návrhy

Zákon v tomto ohledu je velice stručný a nechává problematiku zlepšovacích návrhů na vnitropodnikové úpravě, tzv. zlepšovatelskému statusu. Je na zaměstnavateli zda takový návrh přijme, pokud ano, má jeho autor právo na přiměřenou odměnu.

Dle právních předpisů se jedná například o technická, výrobní či jiná provozní zdokonalení, třeba odstranění problému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

5.3.3 Biotechnologický vynález

Tuto problematiku nám upravuje zákon č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů. Jde o velice podobnou úpravu jako v případě běžných vynálezů. Jedná se o vynálezy týkající se biologického materiálu, ať už izolovaného z jeho přirozeného prostředí či vyráběného v laboratoři.⁶²

5.3.4 Užité vzory

Ochrana pomocí patentu nemusí být vždy tím správným řešením k ochraně vynálezů. Je možné zvolit si rychlejší a jednodušší způsob ochrany, které nám představují tzv. užité vzory. Těmi se rozumí nová, průmyslově využitelná řešení, technického rázu, která opět jako u patentů přesahují obecné odborné dovednosti. Podmínky ochrany se od patentové ochrany liší pouze požadavkem na úroveň řešení. Dále jsou z možnosti ochrany vyloučena všechny způsoby výroby nebo

---

⁶² KNAP, Karel. Práva k nehmotným statkům. Praha: Codex, 1994. ISBN 80-901185-3-4.

pracovní činnosti a také biologické reproduktivní materiály. Ve srovnání s patentem se užitý vzor nehodí pro ty případy, kdy k využití daného vynálezu dojde až s delším časovým odstupem. Naproti tomu se ochrana pomocí užitých vzorů vyplatí v případech, kdy se chrání vynálezy s kratší životností.

Příhlášky k ochraně užitým vzorem jsou velice podobné přihlášce u patentové ochrany. Rozdíl je pouze v řízení o přihláškách užitých vzorů, kde je založeno na tzv. registračním principu, to znamená, že úřad pouze zkoumá formální náležitosti přihlášky, základní podmínky pro ochranu ale již nepřezkoumává užitý vzor z hlediska novosti. To má vliv i na rychlost řízení, která je mnohonásobně kratší než u patentového řízení, také poplatky za řízení a přihlášky jsou nižší než u patentů. Účinky ochrany jsou stejné jako u patentů je zde ovšem slabší pozice vlastníka ochrany, neboť se u užitých vzorů nezkoumá hledisko novosti. Doba ochrany činí u užitých vzorů 4 roky, lze ji ovšem prodloužit a to dvakrát o 3 roky, celkem tedy až na 10 let.

5.3.5 Topografie polovodičových výrobků

Úpravu této problematiky nalezneme ve velice útlém zákoně č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků.

Stěžejním ustanovením toho zákona je definice topografie polovodičového výrobku. Ta je obsažena v 2 paragrafu, který ji definuje jako: *„série jakkoli zafixovaných nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení, znázorňujících trojrozměrné trvalé uspořádání vrstev, z nichž se polovodičový výrobek skládá, přičemž každé zobrazení znázorňuje vzor jedné vrstvy polovodičového výrobku nebo jeho části, popřípadě povrchu polovodičového výrobku v jednotlivých stupních výroby nebo jeho části.“*⁶³

Ochrana je těmto inovacím poskytována pokud splní zákonem dané podmínky, musí se jednat o výsledek tvůrčí činnosti, dále musí jít o předměty nové, které nejsou v průmyslu polovodičů běžné. Délka ochrany činí 10 let od následujícího roku kdy ochrana vznikla. Ostatní práva, která se vážou k ochraně topografií, jsou velice podobná jako u patentů, jsou zde také práva původce a práva zaměstnavatele, u kterého by vznikla.

Nalezneme zde ale i odlišnosti v úpravě oproti ostatním průmyslovým právům, například právo na ochranu topografie je nepřevoditelné.

---

⁶³ § 2 zákona č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků

5.3.6 Práva na označení

Zákon rozlišuje několik typů práv na označení. Nejrozšířenější jsou ochranné známky, dále sem patří práva na označení podnikatelů, na označení původu výrobků a také zeměpisná označení.

Odlišnost oproti průmyslovým právům a průmyslovým vlastnictvím je zjevná již od počátku.⁶⁴ Práva na ochranná označení neslouží k ochraně tvůrčí a jedinečné duševní činnosti původce, ale slouží k ochraně nehmotného statku a tím je označení, zejména produktů. Jako průmyslová práva je ale řadíme k právům majetkovým a jejich převoditelnost je neomezená.

Postupem času si podnikatelé začali uvědomovat důležitost těchto označení. Čím dál tím více záleží spotřebitelům na značce, na jméně společnosti, na tom odkud výrobek pochází a jak je zpracován. Tím přibývá i tlak k řádnému právnímu zakotvení těchto práv, které přispívají k zdravému ekonomickému prostředí a celkové prosperitě společnosti. Tuto problematiku jednak upravují zákony na ochranu duševního vlastnictví, ale také zákony na ochranu hospodářské soutěže a v neposlední řadě i NOZ který upravuje problematiku nekalé soutěže.

5.3.7 Ochranné známky

*„Ochrannou známkou je označení grafického znázornění, tvořené zejména slovy, písmeny, číslicemi, barvou, kresbou nebo tvarem výrobku či jeho obalu, určené k rozlišení výrobků nebo služeb.“*⁶⁵ Ochrany se může domoci fyzická či právnická osoba, po podané přihlášce úřad průmyslového vlastnictví provede nejdříve formální průzkum, zda přihláška splňuje všechny zákonem předepsané záležitosti, poté provede i věcný průzkum, kde hodnotí, zda se již přihlášený předmět neshoduje s jiným, či zda nejsou na předmětu uvedené klamavé či nepravdivé označení atd.

5.3.8 Označení původu a zeměpisná označení

Jedná se o označení určitého výrobku zeměpisným údajem, který udává přímou souvislost mezi tímto výrobkem a územím, ve kterém výrobek vznikl a které výrazně ovlivnilo jeho vlastnosti. Může se jednat například o složení půdy, suroviny, výrobní tradicí, klima a podobné jedinečnosti dané oblasti.

⁶⁴ KNAP, Karel. Práva k nehmotným statkům. Praha: Codex, 1994. ISBN 80-901185-3-4.

⁶⁵ Úřad průmyslového vlastnictví: Ochranné známky [online]. 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/ochranne-znamky.html>

Tato označení nemají přímý vztah k jednomu podnikateli ale ke všem, kteří na daném území vyvíjejí aktivity přímo spjatými s výrobkem.

Vnitrostátní úpravu nalezneme v zákoně č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele. Úpravu na úrovni EU najdeme pak ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES o sblížení právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy, která obsahuje obecná pravidla pro označování zemědělských potravin.

V poslední době se ovšem setkáváme s čím dál tím větší poptávkou spotřebitelů po tradičních a jakostních produktech, u nichž lze rozpoznat specifické vlastnosti, předně pak vlastnosti spjaté se zeměpisným původem produktů. Na to reaguje nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin.

Díky této regulaci je možné dosáhnout větší důslednosti a soudržnosti v politice kvality zemědělských produktů. Deklarovaným cílem režimu chráněných označení původu a chráněných zeměpisných označení je pomoci producentům produktů spojených s určitou zeměpisnou oblastí prostřednictvím zajištění spravedlivých výnosů za vlastnosti jejich produktů, zajištění jednotné ochrany názvů jako práva duševního vlastnictví na území EU a poskytování jasných informací spotřebitelům, pokud jde o charakteristiky produktu představující přidanou hodnotu.⁶⁶

5.3.9 Ochrana obchodní firmy

Právo k firmě (tedy názvu, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku) je průmyslovým právem – právem na označení a je chráněno jednak občanským zákoníkem speciálním ustanovením, ale také může být chráněno z titulu nekalé soutěže. Například může jít o klamavou reklamu, parazitování na pověsti závodu nebo vyvolání nebezpečí záměny.

Dle občanského zákoníku, v ustanovení § 423 odst. 2 „ochrana práv k firmě náleží tomu, kdo ji po právu použil poprvé. Kdo byl dotčen ve svém právu k obchodní firmě, má stejná práva jako při ochraně před nekalou soutěží.“⁶⁷

---

⁶⁶ Úřad průmyslového vlastnictví: Označení původu a zeměpisná označení Společenství [online]. 2017 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <https://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/prihlasovani-do-zahranici/oznaceni-puvodu-a-zemepisna-oznaceni-spolecenstvi0.html>

⁶⁷ § 423 odst. 2 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Ochrana před nekalou soutěží pak nalezneme v § 2988 a 2989 občanského zákoníku. V tomto případě není potřeba, aby byla způsobena podnikateli vlastníci registrovanou firmu způsobena újma, postačí pouze, aby došlo k ohrožení práv k firmě, jedná se zde o ohrožovací delikt. Vlastníkovi firmy dále náleží právo po narušiteli, aby se svého chování zdržel, dále aby odstranil závadný stav a v případě kdyby byla podnikateli způsobena újma, aby mu také narušitel nahradil škodu nebo vydal bezdůvodné obohacení, či aby v případě nemajetkové újmy, aby došlo k přiměřenému zadostiučinění ze strany narušitele.

5.3.10 Odrůdy rostlin

Ochrana práv k odrůdám rostlin, neboli šlechtické právo je důležitou oblastí průmyslového vlastnictví, neboť má velice markantní dopad na rozvoj a inovace v oblasti rostlinné výroby. Nově vyšlechtěná odrůda představuje pro zemědělce velice důležitou hodnotu, neboť díky novým vlastnostem může být plodina například odolnější vůči škůdcům, rychleji rostoucí, či výnosnější.

Šlechtické právo je u nás upraveno zákonem č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin. Udělení šlechtického osvědčení je podmíněno několika podmínkami, jako jsou: novost, odlišnost, stálost a uniformita odrůd. Uděluje se až na 30 let.

5.3.11 Ochrana know-how a goodwill

Mezi průmyslová práva řadí právní teorie i obchodní tajemství. Tím se rozumí úmyslně udržované tajné informace, které nejsou obecně známy či běžně dostupné a mají komerční hodnotu. V ustanovení §504 občanského zákoníku jsou vymezeny všechny znaky, které musí daná informace splňovat, aby byla obchodním tajemstvím.

Asi nejméně formalizovanou částí duševního vlastnictví je pak úprava know-how a good-will. Nepožívají totiž žádné ochrany dle zvláštních zákonů jako tomu bylo u předešlých průmyslových právech, jsou chráněny pouze v rámci obchodního tajemství a nekalé soutěže.⁶⁸

---

⁶⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Jan DĚDIČ a Miloš TOMSA. Základy obchodního práva: vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-052-9.

„Know-how (jak na to, vědět jak) jsou nepatentované poznatky výrobně-technické, organizační, obchodní, receptury aj., vyplývající ze zkušenosti. A pokud je utajováno, je i obchodním tajemstvím⁶⁹.”

Dle definice know-how můžeme tento pojem zařadit pod pojem obchodního tajemství. Z čehož také vychází jeho právní ochrana, kterou obchodnímu tajemství poskytuje občanský zákoník, přesněji ochrana před nekalou soutěží. Touto ochranou je na mysli především právo podnikatele, aby nikdo jiný nezasahoval do jeho práv a v případě porušení tohoto práva má podnikatel právo na zastavení takového porušení, vydání bezdůvodného obohacení či poskytnutí zadostiučinění nebo nápravy závadného stavu.

Good-will, neboli pověst podniku, je výsledkem její činnosti na trhu; v rámci výrobků, produktů, vztahů s veřejností a celkového vystupování a podvědomí. Podobně jako know-how není ani goodwill chráněno žádným speciálním zákonem, požívá ochrany pouze při naplnění znaků z práva nekalé soutěže.⁷⁰

5.4 Převod práv průmyslového vlastnictví

Jak jsem již v úvodu nastínil, průmyslové právo patří mezi soukromoprávní s prvky veřejnoprávního práva. Veřejnoprávními prvky jsem se zabýval výše, v této kapitole rozvedu aspekty charakteru soukromého.

Pokud by tato úprava neexistovala, a vynálezce by buďto nemohl svůj patent nikomu prodat, ba naopak by patent nepožíval žádné ochrany, pak by bylo krajně nevýhodné pro kohokoliv vydávat peníze na vědu a výzkum, na nové vynálezy, což by vedlo k ukončení inovačních činností, postupné stagnaci a k zastavení pokroku společnosti. Důležitým právem vycházejícím z právní úpravy průmyslového vlastnictví je tedy možnost volné dispozice s tímto nehmotným statkem.

Nelegální možností zneužívání nehmotných statků může docházet například kopírováním či napodobováním.

Bezplatné užívání cizích patentů je vcelku běžné. Jde o ty situace, kdy vypršela doba patentové ochrany a statek je volně přístupný k používání. Může se

---

⁶⁹ Know-how po rekodifikaci [online]. epravo.cz: DBK PARTNERS, 2016 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: dbkp.cz/sites/default/files/dbk_partners_0.pdf

⁷⁰ HENDRYCH, Dušan. Právní slovník. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

šířit například pomocí odborných publikací, seminářů, výměnných pobytů a podobně.

Důležitou součástí duševního práva, kromě ochrany různých nehmotných statků je také možnost transferu nehmotných statků, za úplatu, neboť inovujícím subjektu poskytuje možnost zpeněžit vyvinutou technologii, tím zaplatit vývoj a další výzkum. Touto cestou se zvyšuje další motivace pro vývoj a další technologický rozvoj. Ovšem i při tomto transferu nese inovující subjekt několik rizik. Asi tím největším je prozrazení důležitých informací, které by mohla zneužít konkurence. Je proto nutné transfer takového statku rozdělit do několika částí.

V prvotní fázi nehrozí žádné riziko, neboť se odkrývají pouze základní informace o nehmotném statku. Následuje pak ovšem fáze, při které majitel odkryje potencionálnímu zájemci už úplné informace, je nutné proto v této fázi postupovat velice obezřetně. Zejména v poslední době se množí případy, kdy dochází k takovému nezákonnému transferu nehmotných statků.

Existuje tedy několik způsobů jak zpeněžit své duševní vlastnictví. K úplnému převodu absolutního práva k nehmotnému statku je nutné uzavřít smlouvu o převodu práv k nehmotnému statku. Nejčastěji ovšem majitel nehmotného statku poskytne pouze souhlas k jeho užívání a to licenční smlouvou. Převádí se tedy pouze určitá část práv z nehmotného statku.

Z pohledu duševního vlastnictví licenční smlouva představuje pouze soukromoprávní institut, na rozdíl od licencí veřejnoprávních, např. bankovní licence. Licenční smlouva, jak jsem již výše zmínil, neslouží k přechodu vlastnického práva, majitel pouze dává souhlas k možnosti disponovat s předmětem duševního vlastnictví. V zásadě má dvě možnosti, buď formou nevýlučné licence, nebo výlučné licence.⁷¹

Dalšími možnostmi k převodu, případně přechodu práv plynoucích z nehmotného statku od majitele k zájemci může být uskutečněn dalšími smluvními instrumenty, jako jsou smlouva o dílo nehmotné, opční smlouva, smlouva o výzkumu na zakázku.

Důvody k uzavření takovýchto smluv jsou zřejmé. Pro nabyvatele licence je základní pohnutkou ta skutečnost, že kdyby využil předmět cizího nehmotného statku neoprávněně, bez svolení majitele, hrozila by mu sankce. Důvody pro využívání cizích nehmotných statků jsou také zcela logického rázu. Například

---

⁷¹ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-879-7.

pokud chce podnik implementovat cizí inovace do svých produktů, provede to v rámci licence, nemusí tím vynakládat obrovské finance do výzkumu a zároveň mu nehrozí trest z porušení průmyslových práv.

V dnešní době již je ekonomicky a technologicky nemožné, aby si firma v rámci uzavřených inovací vyvíjela technologie a inovace pouze vnitropodnikově, zcela nezávisle na okolním prostředí, tak jak to možná fungovalo ještě před sto či padesáti lety. Dnes by taková firma se stala postupně zastaralou, málo inovativní a postupně umírající.

Ukázkovým příkladem může být firma IBM. Ta byla jednou z největších technologických společností v 70. letech minulého století. Firma vkládala do vývoje a výzkumu obrovské investice, ovšem ani to jí nepomohlo k udržení se na chvostu technologických firem a to právě proto, že s inovacemi z vnější prakticky nepracovala, což dokazuje také celkem známé moto uvnitř firmy „not invented here“, což by se dalo přeložit jako „nevynalezeno zde“ – v IBM jinými slovy znamenalo: toto nechceme. Tímto přístupem zacházeli s inovacemi, které pocházeli zvenjšku, a to velice uzavřeně, dalo by se říci až s jistým odporem.

Tento přístup k inovacím byl ovšem na začátku minulého století zcela obvyklý. Firmy vynakládali na svůj vlastní vývoj obrovské peníze a to se jim také vyplácelo. Vznikali patenty, které sloužili hlavně těmto firmám, význam erozivních činitelů, tak jaký je dnes, byl velice malý, tím nedocházelo k nežádoucím transferům technologií, či jejich napodobení a k jejich rychlému překonání. Firmy mohly proto dlouho těžit ze svého inovačního zisku.

Dalším motivem pro nabyvatele může být zachování konkurence schopnosti vlastního výrobku bez využití cizího nehmotného statku. Tím, že díky licenci mu vznikne např. výlučné právo statek využívat, zamezí jiným konkurentům takovouto inovaci použít, čímž se i nesníží rentabilita jeho výrobku, do kterého již vynaložil značné investice.

Motivy majitele nehmotného statku jsou také prosté. Tím nejzákladnějším je samozřejmě zisk. Majitel statku je například vědec, výzkumník, který vynalezl určitou věc, která má vysokou tržní hodnotu. Ovšem sám jako vědec nemá moc příležitostí k tomu, aby takovouto věc, posléze produkt, sám využil a dovedl k úspěšnému uvedení na trh. Poslední dobou ovšem i tato nevýhoda vynálezců, kteří nemají dostatečnou ať už logistickou, právní či ekonomickou základnu je překonána již výše zmíněnou možností založení společnosti – startupem.

Dalším důvodem může být například nemožnost či nechut' pro již zavedené inovátory a podnikatele expandovat mimo svůj trh. Proto majitel patentu nabídne licenci k využívání na cizím trhu jinému podnikateli, tím získá určité protiplnění a prakticky z ekonomického hlediska žádnou možnou finanční hodnotu neztratí.

Z výše zmíněných případů je zřejmé proč je výhodné poskytovat svůj nehmotný statek i ostatním podnikatelům. Nastává pak otázka jakým typem smlouvy svůj vynález poskytnout. Tuto problematiku rozvedu v níže.

5.4.1 Licenční smlouvy

Licenční smlouvy mohou být odlišné svým obsahem a významem. V zásadě se liší tím, kolik práv si ponechá majitel statku. Nejzákladnější rozdělení je na nevýlučné a výlučné licenční smlouvy.⁷²

5.4.1.1 Druhy licencí

Díky institutu nevýlučné licence může majitel nehmotného statku dále uzavírat licenční smlouvy s dalšími subjekty, tím pádem má majitel možnost získat finance za stejný nehmotný statek z vícero zdrojů, ovšem finanční protiplnění nebude tak vysoké jako v případě výlučné licence.

Při sjednání výlučné licenční smlouvy se majitel nehmotného statku zavazuje, že neposkytne licenci spjatou s tímto nehmotným statkem nikomu jinému. Nabyvatel tím získává konkurenční výhodu oproti ostatním, protože bude pouze on oprávněn využívat tento nehmotný statek.

Výlučné licence se dále ještě dají rozdělit, jednak na ty, kde se vlastník nehmotného statku zavazuje neposkytnout licenci nikomu jinému - územně neomezené, nebo na ty, kde vlastník může udělit výlučnou licenci na území jiného státu – územně omezené. U územně omezených licencí bude ovšem i samozřejmou součástí takové smlouvy klauzule o tom, že zboží od těchto licencovaných nabyvatelů se nebude dodávat na trhy, kde působí jiný licencovaný podnikatel.

Dále se může také jednat o licence, kde se z užití nehmotného statku vyloučí i majitel onoho nehmotného statku nebo naopak, na licence, kde může nehmotný statek využívat jak majitel, tak nabyvatel licence.

---

⁷² HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-879-7.

Důvodem pro zvolení výlučné licenční smlouvy může být to, že se majitel nehmotného statku domnívá, že se zvýší hodnota onoho statku. V tomto případě je ovšem důležité postupovat velice opatrně neboť právě poslední dobou jde pokrok velice rychle dopředu a to co bylo před 5-10 lety považováno za vysoce inovativní, dnes může být zastaralé, neekonomické a neefektivní. Je tedy potřeba dobře zvážit výběr správné licenční smlouvy, s ohledem na vlastnosti a předpokládaný vývoj.⁷³

5.4.1.2 Nabídka licence

Tento institut vychází z § 19 VZN, který upravuje nabídku licence takto: *„Prohlásí-li u Úřadu přihlašovatel, popřípadě majitel patentu, že komukoli poskytne právo k využití vynálezu (nabídka licence), vznikne právo k využití vynálezu každému, kdo nabídku licence přijme a písemně to sdělí přihlašovateli nebo majiteli patentu“*⁷⁴

Jedná se tedy o veřejné prohlášení majitele nehmotného statku o možnosti kohokoliv uzavřít s ním licenční smlouvu na jeho určitý patent.

5.4.2 Smlouva o převodu práv k nehmotným statkům

V tomto případě se převádí absolutní právo k nehmotnému statku. Tento typ smlouvy je velice podobný kupní smlouvě, dochází k převodu vlastnického práva. Tímto způsobem lze jednoduše převést např. patenty. Problém nastává ale v případě know-how, které tímto způsobem převést nelze.

5.4.3 Smlouva o nehmotné dílo

Tuto specifickou smlouvu lze použít pro objednávku počítačového programu. Cílem smlouvy je samotný výsledek, nikoliv určitá činnost, a ačkoliv jde o jistým způsobem o zvláštní typ smlouvy použije se ustanovení upravující smlouvu o dílo.

5.4.4 Opční smlouva

Pokud by určitý subjekt měl zájem o koupi nehmotného statku, ovšem dříve než si ji od majitele odkoupí, chce si například tento statek odzkoušet, je možné uzavřít mezi majitelem a zájemcem opční smlouvu. Majitel se zavazuje, že

---

⁷³ MALÝ, Josef. Obchod nehmotnými statky: patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky. Praha: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-320-5.

⁷⁴ § 19 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

dá budoucí smlouvě souhlas a zároveň že dříve než je ujednáno v opční smlouvě neprodá tento nehmotný statek nikomu jinému.

Zájemce naopak musí zaplatit majiteli určité protiplnění za tuto „zkoušku“ je však na něm jestli budoucí smlouvu uzavře či nikoliv. Také je výhodné dopředu vymezit rámec možné budoucí smlouvy, aby se předešlo nepříjemnostem.⁷⁵

5.4.5 Dohoda o utajení

Tuto dohodu lze použít v případech, kdy si jeden subjekt chce chránit jisté důvěrné informace, ovšem musí kvůli např. vyjednávání o licenci nebo smlouvy o převodu práv k nehmotným statkům, tyto informace sdělit druhé straně. Proto se doporučuje uzavřít v těchto případech dohodu o utajení, která chrání vlastníka utajované informace před zneužitím druhou stranou. Často bývá tato dohoda součástí např. licenční smlouvy, ale může se sepsat i mimo jakoukoliv smlouvu. Porušení takovéto smlouvy samozřejmě má za následek povinnost splacení vysoké smluvní pokuty.

5.5 Vymáhání práv z průmyslového vlastnictví

Dojde-li k porušení práva průmyslového vlastnictví, například patentu, užitého vzoru či dalších práv garantovaných vlastníkov, je žádoucí, aby se dotčený vlastník mohl účinně bránit. Do roku 2006 byla Evropská legislativa v tomto roztržštěná a každý stát si upravoval vymáhání práv z průmyslového vlastnictví různě. Největší problémy pak dělaly různé procesní odchylky ve vymáhání. Tento problém byl překlenut až směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES.V návaznosti na ní museli členské státy svou legislativu přizpůsobit a jenž tyto procesní a jiné rozdílnosti smazala.

Česká republika tuto směrnici implementovala do několika zákonů. Jednak vznikl nový zákon č. 216/2006 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, a v oblasti autorského práva se dočkala i novelizace autorského zákona, jenž přinesla i změny v OSŘ (například v oblasti institutu zajištění důkazních předmětů).

Vymáhání práv průmyslového vlastnictví je možné buďto veřejnoprávními prostředky a to hlavně úřadem průmyslového vlastnictví, nebo je zde také

---

⁷⁵ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-879-7.

možnost vymoci si své práva soukromoprávní cestou a také existuje speciální úprava pro tuto problematiku a ta je obsažena v zákoně o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví.⁷⁶

5.5.1 Veřejnoprávní prostředky k vymáhání průmyslových práv

Majitel dotčeného práva z průmyslového vlastnictví se může obrátit na několik veřejnoprávních institucí. Nejběžněji k Úřadu průmyslového vlastnictví, ale existují i další instituce, které dohlížejí na ochranu průmyslových práv jako Česká obchodní inspekce, celní správa České republiky, státní zemědělská potravinářská inspekce nebo i živnostenské úřady.

5.5.1.1 Vymáhání pomocí Úřadu průmyslového vlastnictví

Asi nejdůležitějším orgánem dohlížejícím na plnění a vymáhání práv z průmyslového vlastnictví je Úřad průmyslového vlastnictví. ÚPV je ústředním orgánem státní správy na ochranu průmyslového vlastnictví a byl založen zákonem České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, neboli kompetenčním zákonem. Vykonává ochranu v rámci vydávání rozhodnutí ke vztahu k průmyslovým právům a to hlavně v připomínkovém, námitkovém nebo zrušovacím a určovacím řízením.

5.5.1.2 Vymáhání celní správou ČR

Mezi působnosti celní správy spadá zadržení, pozastavení propuštění či dokonce zničení zboží porušující práva průmyslového vlastnictví.

5.5.1.3 Vymáhání Českou obchodní inspekcí

Česká obchodní inspekce může uložit pokutu prodávajícímu, který porušil zákaz nabízet zboží či výrobky porušující práva duševního vlastnictví a to až do výše 5 000 000 Kč. Dále může pomocí svých inspektorů zajišťovat zboží, u nichž vzniká důvodné podezření, že porušují průmyslová práva.

5.5.1.4 Trestněprávní vymáhání

Dle trestního zákoníku známe 2 trestné činy v souvislosti s průmyslovým

---

⁷⁶ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-879-7.

vlastnictvím. Porušení práv k ochranné známce trestní zákoník vymezuje v ustanovení § 268 odst. 1: „Kdo uvede do oběhu výrobky nebo poskytuje služby neoprávněně označené ochrannou známkou, k níž přísluší výhradní právo jinému, nebo známkou s ní zaměnitelnou nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nabízí, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává, anebo takovou službu nabídne nebo zprostředkuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“⁷⁷

V následujícím ustanovení § 269 je pak ochrana proti komukoliv, kdo by neoprávněně zasáhl do dalších průmyslových práv někoho cizího.

„Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“⁷⁸

5.5.2 Soukromoprávní prostředky k vymáhání průmyslových práv

Soukromoprávní prostředky, tedy zejména žalobou k civilní soudu, je možné uplatnit práva vyplývající z průmyslového vlastnictví vůči třetím osobám.

Toto právo vyplývá z ustanovení § 12 občanského zákoníku, jež definuje soud jako orgán veřejné moci určený k ochraně soukromoprávních vztahů.

Svépomoc je jedním z prostředků mimosoudní ochrany, jenž je dovolena dle § 14 občanského zákoníku ve dvou případech; jednak musí být předpokládáno možné ohrožení práv a opožděnost zásadu veřejné moci nebo hrozí-li bezprostřední neoprávněný zásah do práva.

Nejčastěji se jedná o ty případy, kdy je osoba porušující průmyslová práva přistižena při jejich porušení přímo na místě (například prodavač padělaného zboží) a je potřeba jej zajistit do příjezdu policie.⁷⁹

5.5.2.1 Žaloba proti nekalé soutěži

Jak jsem již uvedl výše, mnoho průmyslových práv požívá právní ochranu před neoprávněným zásahem právě pomocí ustanovení o nekalé soutěži, společně s úpravou v mezinárodních smlouvách (v Pařížské úmluvě na ochranu

⁷⁷ §268 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁷⁸ §269 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁷⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Jan DĚDIČ a Miloš TOMSA. Základy obchodního práva: vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-052-9, s. 404.

průmyslového vlastnictví z roku 1883, v dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví – TRIPS).

Jedná se tedy o takové chování, které je způsobilé zneužít účast v hospodářské soutěži do té míry, jež by výrazně znevýhodnila kvalitu a konkurenční schopnost poškozeného soutěžitele ve prospěch narušujícího soutěžitele.

Úprava hospodářské soutěže je obsažena v občanském zákoníku, jež definuje jednak nekalou soutěž a také formuluje generální klauzuli nekalé soutěže v ustanovení § 2976 odst. 1: „*Kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se nekalé soutěže. Nekalá soutěž se zakazuje.*“⁸⁰

Společně s generální klauzulí občanský zákoník poskytuje demonstrativní výčet zvláštních skutkových podstat nekalé soutěže. Platí přitom, že i jednání podřaditelné zvláštní skutkové podstatě musí splňovat kumulativně podmínky generální klauzule.

Jde jednak o jednání v hospodářském styku, jednání v rozporu s dobrými mravy soutěže a jednání způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům.

Pokud jednání není podřaditelné pod žádnou speciální skutkovou podstatu, ale splňuje podmínky generální klauzule, uvedené výše, zůstane stále postižitelné touto generální klauzulí. Pro příklad uvádím 4 typy jednání nekalé soutěže, jejichž skutkové podstaty mohou porušovat průmyslová práva jiných subjektů. Patří sem klamavé označení zboží a služeb, vyvolání nebezpečí záměny, parazitování na pověsti podniku a porušení obchodního tajemství.

Dle občanského zákoníku je za klamavé označení zboží a služeb považováno takové označení, které je způsobilé v hospodářském styku vyvolat mylnou domněnku, že určité zboží či služba pochází z určité specifické oblasti a vykazují s tím spjaté specifické vlastnosti. Důležitou roli zde hraje hledisko přiměřeně obezřetného spotřebitele, podle něhož se posuzuje, zda výrobek je způsobilý vyvolat klamnou představu o jeho původu či vlastnosti či nikoliv. K porušení průmyslových práv může dojít v případech, kdy je například výrobek označen ochrannou známkou či patentem jiného soutěžitele.

V souvislosti s porušením průmyslových práv lze považovat za vyvolání nebezpečí záměny takové jednání, jako je užívání cizího označení osoby, závodu

---

⁸⁰ §2976 odst. 1 89/2012 Sb., občanský zákoník

či výrobku, případně napodobení výrobku do té míry, jež může způsobit vysoký stupeň zaměnitelnosti s jiným produktem či výrobkem. Jedná se například o užití či napodobení ochranné známky, značky, reklamy, know-how podniku atd.

Občanský zákoník, nám definuje základní podmínky, jež musí být splněny, aby se jednalo o parazitování na pověsti podniku. Musí jít o takové jednání, jež zneužívá pověsti cizího podnikatele a to se ziskem, na který by jinak parazitující podnikatel nedosáhl.

„Porušením obchodního tajemství je jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o němž se dověděl a) tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným na základě jeho pracovního poměru k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán, nebo b) vlastním nebo cizím jednáním přičícím se zákonu.“⁸¹

V případě, že soud zjistí, že dané jednání nenaplnuje znaky generální klauzule, nebude se jednat ani o jednání nekalé soutěže a není potřeba již zkoumat jednotlivé znaky zvláštních skutkových podstat nekalé soutěže.

Dle občanského zákoníku osoby, jejichž práva mohla být nekalou soutěží porušena, mohou proti rušiteli požadovat, aby se jednak zdržel svého nekalosoutěžního jednání, dále aby odstranil závadný stav či poskytl přiměřené zadostiučinění, případně vydání náhrady škody či bezdůvodného obohacení.⁸²

5.5.3 Vymáhání prostřednictvím zákona o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví

Jak jsem již v úvodu kapitoly nastínil, problematika vymáhání práv z průmyslového vlastnictví byla sjednocena v rámci EU směrnici 2004/48/ES. V České republice to mělo za následek vytvoření nového zákona, o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví.

Tento zákon přináší do českého právního řádu několik důležitých institutů, jež mají docílit vysoké, rovnocenné a stejnorodé úrovně ochrany předmětů průmyslového vlastnictví.

---

⁸¹ §2985 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁸² Bussinesinfo.cz: Nekalá soutěž [online]. 2015 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nekala-soutez-ppbi-51204.html#!&chapter=4>

Dle § 2 zákona č. 221/2006 Sb., je nyní rozšířen okruh osob, které jsou oprávněny vymáhat právo z průmyslového vlastnictví. Kromě vlastníka, mohou nově vymáhat tyto práva i osoby, jež požívají takového práva na základě licence, dále subjekty, jež jsou jako organizace oprávněny zastupovat vlastníky těchto průmyslových práv.

V § 3 je posíleno postavení osoby, jež je oprávněna své průmyslové práva chránit a vymáhat. Jedním ze způsobu posílení postavení je například právo na informace, jenž má výrazně pomoci při ochraně svých práv.

Dále v § 4 a 5 je uvedeno čeho se může oprávněná osoba při neoprávněnému zásahu do svých práv domáhat k jejich nápravě. Jedná se zejména o práva na stažení výrobku z trhu, trvalým odstraněním nebo zničením výrobků i nástrojů používaných při porušování průmyslových práv, peněžního vyrovnání (vůči osobám jednajícím v dobré víře), uveřejnění rozsudku, náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení.

Závěr

Tato diplomová práce byla zaměřena na inovace v podniku, respektive na jejich význam pro udržitelný rozvoj podniku. Důvodem volby tohoto tématu bylo především nadšení autora práce pro podnikání a všudypřítomných inovací ve společnosti.

Primárním cílem diplomové práce bylo popsat zejména roli inovací pro podnikání.

Nejdříve jsem se věnoval úpravě právní formy podniku a podnikání, dále jsem rozvedl vhodnou formu podniku pro rozvoj inovačních myšlenek. Tou se po prozkoumání všech možných právních forem podnikání, od osob samostatně výdělečně činných, přes osobní a kapitálové společnosti, po družstva a další evropské formy společností jeví jako nejvhodnější forma společnost s ručením omezeným. Tato forma společnosti je otevřená vstupu investorů, dispoziční úpravě vztahů mezi společníky společnosti a možnosti omezeného ručení společníků, v případě, že často rizikové inovativní myšlenky nejsou přijaty společností z důvodu jejich nepotřebnosti nebo jejich špatného způsobu komercializace na trhu. V návaznosti na tuto problematiku jsem se ve své práci zabýval jednotlivými inovačními procesy uvnitř podniku, které mají především odstranit z inovativních činností podniku ty inovace, které by pro podnik nebyly využitelné.

Dále jsem se zabýval následným uvedením těchto inovací na trh, pomocí různých inovačních strategií a marketingu podniku.

Nakonec jsem se však s ohledem na sílící tendence společnosti po důslednější ochraně inovací poněkud více zabýval právní ochranou nehmotných statků vyplývající z právních předpisů České republiky.

Především v poslední době je citelný vliv čínských firem, které investují mimo jiné i do inovativních společností sídlících v USA a Evropě. Dle mého názoru pokud si chce západní civilizace udržet prvenství v ekonomické a inovační sféře, je nezbytné regulovat tyto investice, kterými dochází k transferu klíčových technologií, zejména do Číny, která následně může díky svému zázemí produkovat tyto inovativní produkty rychleji a levněji.

Cizojazyčné resumé

In my thesis I have dealt with the importance of innovations for sustainable business development. Firstly i worked on the legal regulation of legal forms of enterprise. Then I focused on the best choice of business forms for start-up company, as the most appropriate form I chose limited liability company. This form of the company is opened to investors and also opened to regulating the relationship between the company's shareholders, meaning this company is able to limit liability of the shareholders. After that i described the definition of Innovation, then i also introduced an allocation of innovations. As a follow-up to these issues, I have dealt with the individual innovation processes inside the company, which is supposed to remove, from the innovation activities of the company, those innovations that would not be usable for the company.

I have also dealt with the subsequent introduction of appropriate innovations to the market, through various innovation strategies and business marketing.

However, in the light of the growing tendency of the society for more rigorous protection of innovations, I have somewhat dealt with the legal protection of intellectual property resulting from the legislation of the Czech Republic.

Seznam pramenů

Monografie

1. HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-879-7.
2. ŠTENGLOVÁ, Ivana, Jan DĚDIČ a Miloš TOMSA. Základy obchodního práva: vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-052-9, s 39
3. HAVEL, Bohumil. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-923-9
4. PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. Obchodní právo. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-149-8.
5. RÝDL, Karel. Inovace školských systémů. Praha: ISV, 2003. Pedagogika (ISV). ISBN 80-86642-17-8
6. VALENTA, František. Tvůrčí aktivita--inovace--efekty. Praha: Svoboda, t. Rudé právo, 1969
7. VLČEK, Radim. Inovace v hospodářské praxi. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010. ISBN 978-80-87240-42-7
8. CHESBROUGH, Henry William. Otevřená inovace: nový imperativ pro rozvoj technologií a vydělávání na nich. Praha: AC Innovation, 2014. ISBN 978-80-260-6631-6
9. SKOKAN, Karel. Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7329-059-6.
10. KISLINGEROVÁ, Eva. Inovace nástrojů ekonomiky a managementu organizací. V Praze: C.H. Beck, 2008. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7179-882-8.
11. PITRA, Zbyněk. Inovační strategie. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-461-4
12. HENDRYCH, Dušan. Právnický slovník. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
13. ŠVEJDA, Pavel. Základy inovačního podnikání. Praha: Asociace inovačního podnikání ČR, 2002. ISBN 80-903153-1-3.
14. KOURDI, Jeremy. Podniková strategie: průvodce rozvojem vašeho byznysu. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-2725-4

15.HLINKA, Bohuslav a Ludvík MUCHA. Filatelistický atlas. 3., rozš. vyd. Praha: Geodetický a kartografický podnik, 1986

16.HÁK, Jan. Úvod ke studiu patentového práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-363-6.

17.JAKL, Ladislav. Právní ochrana duševního vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-78-3, s. 47.

18.KNAP, Karel. Práva k nehmotným statkům. Praha: Codex, 1994. ISBN 80-901185-3-4.

Cizojazyčné

1. DRUCKER, Peter Ferdinand. Innovation and entrepreneurship: Practice and principles. Ed. New York: Harper & Row, 1985

2. FREEMAN, Christopher a Luc. SOETE. The economics of industrial innovation. 3rd ed. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1997. ISBN 0262061953

3. SCHUMPETER, Joseph A. Capitalism, socialism, and democracy. New York: Harper Perennial Modern Thought, 2008. ISBN 9780061561610

4. SCHUMPETER, Joseph Alois. Business cycles: a theoretical, historical, and statistical analysis of the capitalist process. Chevy Chase: Bartleby's Books, 2005. ISBN 1-57898-556-0.

Komentáře

1. MELZER, Filip, TÉGL Petr a kolektiv: Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. §419-654. Praha Leges, 2014, ISBN 978-80-7502-003-1

Internetové zdroje

1.Bussinesinfo.cz: Nekalá soutěž [online]. 2015 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nekala-soutez-ppbi-51204.html#!&chapter=4>

2.Know-how po rekodifikaci [online]. epravo.cz: DBK PARTNERS, 2016 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: dbkp.cz/sites/default/files/dbk_partners_0.pdf

3. Appletinsider: apple co founder offered first computer design to hp 5 times [online]. 2010 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: http://appleinsider.com/articles/10/12/06/apple_co_founder_offered_first_computer_design_to_hp_5_times

4.Světová deklarace o duševním vlastnictví [online]. 2000 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: www.wipo.int

5. Online Business Dictionary [online]. Online Business Dictionary, 2018 [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <http://www.businessdictionary.com/>

6. Národní inovační strategie České republiky [online]. 2006 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument11662.html>
7. Metodické vysvětlivky: ČSÚ [online]. 2014 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/9605-06-v_roce_2005-metodicke_vysvetlivky
8. Bock Project Managment: Open Innovation [online]. In: . 2018 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://bock-pm.com/service/open-innovation/>
9. Metodické vysvětlivky: ČSÚ [online]. 2014 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/9605-06-v_roce_2005-metodicke_vysvetlivky
10. VACEK, Jiří. Projektové řízení ASP [online]. 2009. Dostupné z: <http://slideplayer.cz/slide/3759427/>
11. Řízení inovací [online]. Brno: Libor Friedel, 2010 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/PARTSIP/partsip-rizeni-inovacifriedel>
12. Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/mezinarodni/dohoda-trips.html>
13. Úřad průmyslového vlastnictví: Vynálezy / Patenty [online]. 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/vynalezy-patenty.html>

Ostatní zdroje

Seznam obrázků

Obrázek č.1 – Model uzavřené a otevřené inovace

Dostupné z: <http://bock-pm.com/service/open-innovation/>

Obrázek č. 2 – řády inovací

Dostupné z: <https://www.slideshare.net/PARTSIP/partsip-rizeni-inovacifriedel>